

ELOFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónap 2 k. 40 .

HIRDETÉSEK:
4-hasábos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyiltár petit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1910.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Csütörtök, október 27.

Mai számunk főbb közleményei:

Ellentéztett konfliktus.
Rendezték a városi tisztviselők fizetését.
Ötvenezé: korona feleslega jövő évi állambudgetben
Fischamendben a Parseval.
Halálos végződésű vadászat.
Temperamentum és temperatura.
A holnapi katonai előléptetésekről.
Kadarcsa Amália öngyilkossága.
Szüret után.

A fizetésjavítás ára.

Arad, október 26.

Élettelen vita kíséretében, szinte fejbőlintóan szavazta meg a város mai közgyűlése a tisztviselők fizetésrendezését. A közönség előtt talán szokatlan, talán rossz véleményt szülő lesz ez az egykedvűség, amelylyel a város háztartásának egy jelentékeny, állandó szaporulatához a törvényhatóság hozzájárult. Máskor az ilyen kiadások megszavazása másként ment. Ugy volt vele a városatyja, mint némely demimonde az erkölcsével. — Megadta magát, de megkívánta, hogy a presztizs kedvéért kissé ostromolják. A városatyja is tudta, hogy amit a tanács kér, megfogja szavazni: de legalább egy kissé ellenkezett.

Most ez nem történt. Vitaanyag lett volna bőven, a város anyagi helyzetétől kezdve, — amelyekkel a legméltányosabb igényeknek is számot kell vetni, — a tisztviselők működéséig,

amelyet az ilyen tárgy szinte önkéntelenül is a kritika alá hív. S nem hisszük, hogy a törvényhatóság tagjaiban az invenció, a szónoki készség hiányzott volna, hogy ezt az anyagot fölhasználja.

Mintha szándékosan kerülték volna. S a nagy hallgatásnak volt is valami jelentősége. A törvényhatósági bizottság jelét adta, hogy nem akarja utját állani a tisztviselők fizetésrendezésének. A megélhetési viszonyok, az élelmiszerek árai, a lakberek egészen másfélék, sokkal súlyosabbak, mint amikor a tisztviselői fizetéseket legutóbb rendezték, — s habár a város jövedelmei nem növekedtek nagyon, s a polgárok teherbíró ereje se fokozódott, a törvényhatóság azon az elven állott, hogy a polgárságnak meg kell hoznia az áldozatot, ha azt akarja, hogy megelégedett tisztviselők kedvvel, ambícióval, kifogástalanul végezzék a közigazgatás tennivalóit.

A törvényhatóság megtette a magáét. Fölemelte a fizetéseket, humanusan, néhol szinte gavallérosan, nem fukarkodott a személyi pótlékokkal — az utolsó pillanatban is beillesztett hármát a javaslatba, — hogy a régi panasz elüljön, hogy a tisztviselőt az anyagi gondok ne zaklassák munkájában, hogy ne legyen kénytelen zugolódással járni a hivatalába. A mai elvek, életigazságok mellett minden ambíciónak, munkaszeretnek csak az lehet forrása, ha az kellő

anyagi ellenértéket talál. Lokálpatriotizmusból, a törvényhatóság jegyzőkönyvi köszöneteiből, dicsőségből a városi tisztviselő se tud számlákat fizetni.

Már most a városi tisztviselőknél a sor, hogy a törvényhatóság emez álláspontját igazolja, s hogy azért az árért, a melyet a városatyák a jövő évtől kezdve a polgársággal fizetnek, a közönség csakugyan jó, kifogástalan, szolgálatkész, lelkiismeretes és hasznos közigazgatást kapjon. Ha ez így lesz: a fizetésrendezésre fordított többlet — befektetés lesz, a mely a közönség megelégedettségében fog kamatozni. Es abból, hogy ezért ezt az áldozatot meg kellett követelni, s hogy ezért az áldozatért most jó közigazgatást kell kívánni, önként következik, mikép eddig a közmegelégedés nem vette körül a közigazgatást.

Városatyaválasztások előtt, amikor a törvényhatóság tagjait közvetlenül és intenzívebbül éri a választók kritikája, kétszeresen nehéz volt a mai közgyűlés helyzete, a mikor a fizetésjavításokat ellentmondás nélkül megszavazta s beérte a polgármester ama nyilatkozatával, hogy e generózus határozat után hosszú időre meg kell szünni a tisztviselők fizetésjavítás-, pótlék-, jutalom- és egyéb címen támasztott kérelmeinek. A törvényhatóság vállalta ezt, tehát a városi tisztviselőktől elvárhatja, hogy e méltányosságra

A gyerek.

Írta: Holló Márton.

I.

Nem mult nap, hogy Kubát Pista ne lett volna a Lehelben, ahová sörözni jártak az emberek. Hanem egyszer elmaradt mindenkorra. Ez akkor történt, mikor haza kergette a feleségét, akit meglepett otthon a fiatal ügyvéd doktorral, Kereszéssel. Pedig fiatalasága, az volt neki is, de épp a nagy kiskorúsága miatt kellett részen lenni az öreg Kubát Istvánnak meghíggadt apai bölcsességével. A házasság is csak olyan utolsó reménység volt, hogy hátha az asszony cínál beléle végre embert. Mert az iskolázása nem nagyon sikerült, a gazdaságban se látták hasznát, ő csak a kézset szerette. Még a katonaság se fogott rajta. Hogy megházasította az öreg, tetszett neki ez is, a vagyontalan kuzin, akit feleségül kapott, szép szál leány is volt, mint menyecské meg éppen formásnak fejlődött. S mindezt Pista csak egy kis megyei irnokságba kellett belenyugodnia, az is inkább társadalmi diss volt, mint hivatal, ámbar Kubát István alattomban ehhez is fűzött titkos reménységet, hogy tán ezen a pályán viszi valamire a fiú. A forint napidíj éppen asivarra, sörre ment el, ami persze nem volt fontos, Pistának egyelőre úgy is hasznáról éltek.

Pista aztán tudta a házasságát is a maga gasztusára megformálni. És pedig olyanképpen, hogy az asszony szépen tarosan mindent rendben odahaza és virajjon az ő nagy gyönyörűségére,

— úgy se volt soha olyan jó módja — ő meg majd jár-kei szabadon a maga dolga után. Hivatalba, Lehelbe, meg másfelé, ahogy éppen a sora kerül. Neki erről egészen határozott elvei voltak, amelyekről olykor-olykor erélyesen is tudott szónokolni.

Egy időben a pesti lapok gyors egymásutánban több esetet hoztak családi drámákról, házasságtörésekről; törvényszéki tárgyalások is voltak, úgy, hogy a Lehel törzsasztalánál eleven viták folytak. Az asszony... a hitvesi hűség... ez közkedvelt téma lett, erről nagy hangon lehetett tárgyalni, súlyos kijelentéseket lehetett beledobni a levegőbe, végre is ez fontos társadalmi kérdés volt. Ugyazólván ott lebegott a nagy kérdés a vendéglői lugas gerendái és papirgirlandjai között, csak meg kellett egy csipetnyit pendíteni. Kepes, a sovány és szeplős állomási tiszt hozta mindig a legfrissebb híreket. Amint jött estefelé a vasntól, oda tette a söröskanosok közé a keskenyre össze hajtogatott kedvezményes lapot s a melegében kiszedett szennációval előhozakodott:

— Hallották már?

— Nem! . . . Mit? — ostromolták a kíváncsiak.

— Hát itt van, olvassák! . . . Megint házasságtörési dráma! . . .

Valaki elkapta a lapot, s hangosan olvasott, a vita megindult, a do'got minden oldalról erősen meghányták-vetették. Sorra került a férj, a bűnös asszony, a szerető. Mindegyiknek akadt szószólója.

— Az a férj, akinek a feleségét elze-

rethetik, megérdemli a sorsát! — vágta oda Pócs, a csinos szőke anyakönyvvezető, aki szeretett lányok, asszonyok körül forgolódni.

— Ugyan ne olyan hevesen! — csillapította Orlay, az öregebb megyei ezámiszt, őt gyermek s egy tiszteletreméltó sovány asszonyság ura, s rázogatta a tenyerét. — Azt nem lehet olyan egyszerűen kimondani. Az asszony kikapós portéka, még a legemberségebb férj mellett is másfelé kacintgat.

— Hát ne kacintgasson, semmi jussa hozzá, ha egyszer főköti alá szánta magát! — fogta meg itt a szót Kubát Pista, s a feje bubjára lökte zöld kis vadászkalapját. A leány, aki ez enyém lett, esküvel a templomban, az erre az életre végzett. Az az enyém! Akármit cselekszem is, hűséggel kell lennie hozzám. S ha megfelelkezik magáról, nincs pardon! Leütöm, agyonlövöm, megfojtom, ha csaláságon érem! . . .

— Jóska, még egy koreóval! . . .

A lugasban szaporán fogyott a szó és a sör. Este is lett, a mindenes világot gyújtott. Füstbe, gőzbe burkoltan beszélt, hadonászott az asztaltársaság a függő lámpa alatt. Jöttek még mások is, Kálmán, az adópénztáros, Lakatos, a fűszerkereskedő, Almásy, az állatorvos és mirdegyre még a házasságtörésről, a hűtlen asszonyról vitáztak. A vélemények csak úgy röpködtek, egymásba kapaszkodtak, viaskodtak az asztal fölött. Kepes, a szeplős vasuti pedig csak bólogatott és azt mondta mindenre, hogy:

— Ugy van! Ugy van! . . .

Mindenkinek igazat adott, aki erősen bejelen-

ne cáfoljanak rá, s a jól fizetett hivatalnokok jó, a régivel jobb, elevenebb, precízebb közigazgatást teremtsenek a városházán.

Elintézett konfliktus.

— A képviselőház ülése. —

Távirati tudósítás.

Budapest, október 26.

A képviselőház mai ülésén került szóba a horvát delegátusok ügyében a képviselőház és a delegáció elnöke között kitört konfliktus.

A tényállás ismeretes. A horvát delegátusok közül hárman lemondtak, mert a képviselőház nem azokat választotta meg a delegációba, a kiket a horvát koalíció kijelölt.

A lemondott horvát delegátusok helyébe az elnök a törvény alapján a legtöbb szavazatot nyert póttagok (még pedig magyar póttagok) behívása iránt intézkedett, míg Láng Lajos, a delegáció elnöke a lemondást nem vette tudomásul és nem hivatott be póttagokat. A horvátok mindkét elnök eljárását helytelennek tartották, mert szerintük új horvát delegátusokat kellett volna a képviselőháznak választania.

A konfliktus, a kulisszák mögött szépen, csendben elintézték, ma pedig a megegyezést a Ház elé is hozták.

Felolvasták Láng Lajos levelét, a melyben kijelenti, hogyha Berzeviczy az ő törvénymagyarazatát el nem fogadná, úgy ő kész a delegációban más határozatot provokálni.

Berzeviczy szintén kifejtette a maga álláspontját és egyaránt helytelennek mondotta úgy a horvátok, mint Láng Lajos felfogását. Azonban, mivel a delegáció már saját hatáskörében jószzerűen határozott, úgy a kérdés felett napirendre kell térni.

Az ellenzéken morogtak, a többség azonban helyeselt.

A miniszterelnök az elnöki javaslat elfogadását ajánlotta, azonban Polónyi nem akarta a böggyében hagyni a mondókáját és habár zajongással fogadták, mégis kifejtette álláspontját. Az ülésnek erről a részéről a következő tudósítás számol be:

Berzeviczy Albert elnök 10 óra után nyitja meg az ülést.

A múlt ülés jegyzőkönyvének felolvasása után elnöki előterjesztések következtek.

A kormány részéről: Khuen Héderváry Károly, Hieronymi Károly, Lukács László, Székely Ferenc, Serényi Béla gróf és Hazai Samu miniszterek vannak jelen.

Elnök bemutatja Láng Lajosnak a delegációban a horvát delegátusok lemondása tárgyában a Ház elnökéhez intézett levelét.

Elnök ezzel kapcsolatban a saját igazolására előadja, hogy a Ház megválasztotta a delegátusokat, mely alkalommal a horvátok panaszkodtak arról, hogy a választás nem a megállapodások értelmében folyt le. A két megválasztott delegátus erre lemondott és ő a két következő póttagot hívta be. Hivatkozik a törvényre, mely előírja, hogy lemondás esetén azonnal be kell tölteni az állást. Ezenkívül még az 1868. évi XXX. t. cikkre is hivatkozik, mely előírja a horvát részéről választandó delegátusok számát is. Most történt először, hogy egy delegátus lemondása kifogásoltatott. A Ház és a delegáció mindenkor liberálisan gondolkodott és ha a lemondásnak politikai oka volt, azt mindenkor tudomásul vették. Több esetet sorol fel ennek igazolására. Tudomása szerint egy vagy több delegátus lemondása miatt egy házelnök sem hívta össze az országgyűlést. Véleménye szerint a fennforgó eset határozatot nem igényel. Indítványozza, hogy a kérdés felett térjen a Ház napirendre.

Khuen-Héderváry Károly gróf miniszterelnök: Azonosítja magát az elnök fejfogásával. Bár kijelenti, hogy nem kívánja a Ház véleményét befolyásolni, de ajánlja az elnöki indítvány elfogadását.

Polónyi Géza: Kijelenti, hogy a delegáció ez esetben magához akarta ragadni a Ház jogait. Itt ninosen szükség a precedensekre való hivatkozásra, mert a törvény világosan írja elő a teendőket. A horvátok ezt a lemondást politikai demonstrációból követték el. A két elnök álláspontját teszi kritika tárgyává. A házelnök, a nékül, hogy a lemondás okainak alaposágáról a Ház határozatot hozott volna, póttagokat hívott be. Nem járt el helyesen. Vélemé-

nye szerint feltétlenül kell határozatot hozni e kérdésben.

Láng Lajos: Reflektál Polónyi szavaira. A törvény szerint lemondás esetén vagy a Ház, vagy ha az nem ül együtt, annak egyik bizottsága van hivatva dönteni. Kéri az elnöki előterjesztés elfogadását.

Elnök felteszi szavazásra a kérdést.

A Ház óriási többsége az elnöki előterjesztéshez hozzájárul.

Felolvassák ezután az interpellációs könyvet, melybe Batthyány Tivadar gróf jegyzett be interpellációt a huszdrágaság tárgyában és a melyet lapunk más helyén ismertetünk.

Heltai Ferenc, a közlekedési bizottság előadója terjeszti be a bizottság jelentését, néhány vicinális ügyében.

Hieronymi Károly kereskedelemügyi miniszter a fehér foszfornak a gyufagyártásból való kirekesztése tárgyában terjeszt be törvényjavaslatot.

VÁROS ÉS MEGYE.

Az Óvár tér rendezése. Hatalmas birtoktest fekszik felhasználatlanul a Maros mentén. Az Óvár-tér rendezése azért nem halad, mert eddig ennek értékesítéséhez szükséges pénz és realis tervek nem állottak rendelkezésre. A Palóczy-féle ideális terv helyébe olyan tervet kell készíteni, amely a telekkönyvi állapotnak meg is felel. Ennek elkészítésével a közgyűlés Dömötör Bertalan mérnököt bízta meg 1700 korona költséggel.

Elutasított felelkezés. Bedő Árpád dr. hivatalában a polgármester vizsgálatot tartott és ott olyan munkahátralékot talált, amely őt arra indította, hogy a kihágási bírónak hivatalos működéséről erős szavakkal emlékezték meg és figyelmeztesse őt, hogy a restanciát a fizetésének terhére fogja feldolgoztatni. Bedő dr. ez ellen felelkezést adott be a törvényhatósághoz, mely azt elutasította, mert jogtalannak, indokolatlannak és szerénytelennek találta.

tett valamit és véletlenül feléje fordult. Neki csak akkor volt véleménye, ha a lapjától kapott, különben csak jött a hírrel: „Hallották? Olvasták?” — aztán csak hallgatott és bólogtatott. Tudta néha, hogy ez nem férfias, de nem segíthetett magán. Úgy irigyelte az anyakönyvezető segédet, aki bátran ki merte mondani:

— Eh, a szegény udvarlónak is igaza van! Szerelem ellen nincs orvoság!

És Kubát Pista a hetyke kis vadászkalapban egyenesen imponált neki, hogy atóbb már ököllel ütötte az asztalt, s keskeny, edzett arca pirosába borult, amikor egyre csak azt hajtogatta:

— Szó nélkül leütni, megölni! . . . Agyonüporni! . . .

II.

Ő azért mégse ütötte le, ámbár az első meglepetésben olyan rémhírek is röpködtek, hogy rettenetes boszút vett, revolverrel lőtt bele az asszonyba is, meg a gavallérjába is. És ennek is akadt hívője, mert tudták féktelenkedéseit és dacos beszédeit. Hogy az a lány, aki lekötötte magát hozzá, az végezt és más efféle . . . Hanem aztán tisztázódott az eset, hogy csak a Don Juan fiskális járta meg nagyon csúnyán. Az csak félholtan menekült ki a karmai közül.

A Lehel törzsasztala hullámzott, zsongott a váratlan helyi szenzációtól. Jöttek a friss hírek, az újabb változatok. Kubát Pistát nem látni, senkivel szóba nem áll, még az apját se bocsátja be magához. Tisztára eszeveszett, a szekundánsokat halálos fenyegetésekkel riasztotta el. Mert a doktor finom urnak mutatkozott; mihelyt magához tért,

küldte mindjárt az embereit szatiszfakcióért a fojtogatás miatt, meg hogy egyébként is áll rendelkezésre minden tekintetben. Ne ezt is különféle képen ítélték meg. Poós rögtön kijelentette:

— Akárhogy vesszük is a dolgot, Kenesse gentleman. A tettegességet nem hagyhatja magán száradni, a megsértett férjnek pedig helyt áll. Kubát nagyon furcsa ezzel a dühöngéssel s ezek után párbajképtelen.

— Párbajképtelen, párbajképtelen! Azt nem lehet olyan egyszerűen kimondani! — szólott Orlay, az enyhítő körülményeket mérlegelő családapapa. — Az rendkívüli egy helyzet, amelyben a férj rögtönítélő bíró lesz és úgy végez a bűnösökkel, ahogy neki tetszik. Ha akarja megöli őket, vagy a csábítót megfenyíti s az asszonyt megvetőleg ellöki magától. Mint ahogy a jelen esetben történt. Nagy dolog az ilyesmi, hozzá képest a párbaj semmi, üres cafrang.

Ez a merész támadás a mind-nható párbaj ellen, szinte a józan bölcsesség megvilágításában, meglehetősen hatott. Hirtelenében mindenki helyeselte és Poós néhány pillanatra, mint magányos szikla, a zajgás közepette csak a fejét csóválhatta élénk tiltakozása jeléül. Kepe, akit az imént a lovagias formák dicsérete hódított meg, most a párbajellenes hangulatnak lett a rabja s főképp azt érezte ki, hogy amikor az embert a felesége megcsalja, az valami rettenetes állapot s hogy ő hasonló helyzetben igazán nem tudná, mit kell tenni. Poós újra szóhoz jutott.

— A párbaj az egyetlen eszköz ilyenkor a megoldásra, s örülni kell, hogy létezik. Ne tessék jajgatni, törni, zuzni, hanem provokálni a vetély-

társat s aztán ölni, vagy meghalni. A gyalázatot csak úgy lehet lemosni!

Ez megint erős argumentum volt. A pártok újra összeütköztek, végül mégis inkább Kubát Pista rovására alakult a vélemény. A rossz tulajdonságait feszegették, amelyek most élesen kiváltak. Hogy tulajdonképpen semmi ember, az apja tartja benne a lelket s mégis olyan nagy hangon beszél, erőszakos, kötözködő, asszonytal zsarnok.

— Nem is csuda, hogy így járt. Hisz csak gyötörte a feleségét. Minek dugdosta, miért sarta el tőle a levegőt? Szolgálat se lehet különbül tartani! — tüzeskedett megint Poós. — Pedig érdeemes lett volna a kedvében járni, mert jó is volt, szép is volt.

És csakugyan letárgyalták volna már az esetet, ha nem maradt volna meg a nagy kérdés, hogy hogyan is lesz, miképpen is lesz, mégis hová fejlődik ez a história.

— Igaz a! — mondta egyszer csak az asztal végén a duzzadt tokáju állatorvos. — Ugy halatlazdik, hogy várandós is az asszony! . . .

Ez újabb fordulat volt megint és lényegesen komplikálta az esetet. Ez megint fölhevítette az érdeklődést . . .

III.

Hát az mind igaz volt Kubát Pistáról, hogy ugy viselkedett, mint egy megdühösített farkas, a mikor a nyakába zúdult a nagy csapás. Hogy őt, Kubát Pistát megcsalták! . . . Az ő feleségét elcserezették! . . . Ez olyan képtelen, ördögi gondolat volt, hogy hirtelenében meg se lehetett érteni. A sors különös kedvezése kellett ahhoz, hogy em-

Rendezték a városi tisztviselők fizetését.

— A hanyagság megrovása. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 26

Arad város mai közgyűlésén megszavazta a városi tisztviselők fizetésrendezésére vonatkozó tanácsai javaslatot s ezzel a jövőben a város közönsége olyan dotációban részesíti hivatalnokait, amilyenben még az állam tisztviselőinek sincs része. A mai közgyűlés szónokai nem is mulasztották el ennek hangoztatását, de egyben erősen hangsúlyozták azt, hogy ezután a tisztviselők sokkal nagyobb buzgalommal teljesítsék kötelességüket a város polgársága érdekében. Mert az utóbbi hónapokban nagy hanyagság volt észlelhető a közigazgatásban; sok tisztviselő fontosabbnak tartotta saját ügyeinek gyors elintézését, mint a hivatalos teendőinek elvégzését. A mai közgyűlésen Urbán Iván főispán kijelentette, hogy ennek az állapotnak meg kell azünni, mert a jövőben kérelhellen szigorral torolja meg a hanyagságot.

A fizetésrendezésre vonatkozó vitát itt ismertettük:

(Az általános rendezés)

Vannay Gyula adóügyi tanácsos ismertette a tanácsnak a fizetésrendezésre vonatkozó javaslatát, amelyet a napokban részletesen reprodukált az Aradi Közlöny. A javaslat értelmében a tisztviselőknek tekintélyes összeggel emelkedik a fizetésük. Vizer Lajos javaslatára Rámer rendőrkapitánynak magasabb lőpartéri átalányt, Varjassy Lajos dr. indítványára pedig Grün Nándor h. rendőrkapitánynak, a főkapitányt helyettesítő munkájáért külön díjat szavaztak meg. A fizetésrendezési javaslatot egyébként úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadták és külön kártalanító összeget szavaztak meg annak a városi tisztviselőnek, akik a rendezés következtében kisebb fizetésben fognak részesülni a jövőben.

(A gépzemigazgatói.)

E kérdéssel kapcsolatosan tárgyalták továbbá Szathmáry Karoly gépzemigazgatónak

azt a kérelmét, hogy az ő állását is a rendes tisztviselői állások közé sorozzák. A tanács azt javasolta, hogy ezt a kérelmet a szervezőbizottság elé terjesszék és alapos megvitatás után juttassák ismét a közgyűlés elé. Nesnera Aladár ama nézetének adott kifejezést, hogy a gépzemigazgatói állást nem szabad a normális tisztviselői állások közé sorozni, mert az üzemigazgatói állás megszűnhetik akkor, ha az általa vezetett üzem nem prosperál.

— Nézetem szerint — mondta Nesnera — az üzemigazgató általában a városi üzemek egyéb alkalmazottai csak ideiglenes alkalmazottai a törvényhatóságnak, mert csak addig állnak a város szolgálatában, amíg az üzem fennmarad. Más magánvállalatoknál, gyáraknál, ipartelepknél is úgy van, hogy az igazgató csak addig marad állásában, amíg a vezetésére bízott vállalatot jól dirigálja. Ha a vállalat az ő szorgalma, élelmessége, munkássága következtében fölvirágzik, akkor állandóan megmarad a vállalat élén. Azért azt tartanám legheylesebbnek, ha a gépzemigazgatóval új szerződést kötne a város a szervezőbizottság alapos tanácskozása után.

Reisinger Sándor helyesli Nesnera érveit.

— Az a véleményem, hogy az üzemigazgatót nem kell a többi, örökös városi tisztviselők közé sorolni. Sőt azt kellene meghonosítani, hogy a javadalmazását — az alapfizetésen kívül — az általa vezetett vállalat jövedelmezőségéhez mérten állapítsuk meg. Bizonyos részesedést kellene juttatni neki abból a haszonból, amit az ő vezette-vállalat hajt a városnak. Ez fokozná az ő ambícióját, ami természetesen a városi üzemnek csak előnyére volna.

Varjassy Lajos polgármester szerint nem érdemi meg a város bizalmát az az alkalmazott, akit külön jutalékkal kell munkája buzgóbb teljesítésére ösztökélni. Különbösen is gyakran megesik, hogy valamilyen vállalat nem prosperál, pedig kiváló szakember áll az élén. Tehát nem mindig a vezetőtől függ a vállalat virágzása. Kéri, hogy fogadják el a tanács javaslatát, ami különben nem tér el Nesnera indítványától.

A közgyűlés elfogadta a tanács javaslatát.

(A hanyagság ellen.)

Mülek Lajos szólalt föl ezután.

— A város tisztviselői — mondotta — a mostani fizetésrendezéssel olyan helyzetbe jutnak, hogy teljes függetlenséggel, minden befolyástól mentesen dolgozhatnak a város polgársága érdekében. Ezt el is várhatjuk tőlük a jövőben. Nem akarok rekriminálni, de ezt eddig nem mondhattuk el róluk. Ha nagyon szigorúan akarnánk keresni a város ügyeit, akkor...

Faragó Rezső (felkiált): Csak keresse szigorúan!

Jóó Béla: Eseteket kérünk!

Faragó: Majd jönnek azok is!

Mülek: ... akkor kijelenthetjük, hogy nem nagyon óvták meg a város érdekeit. Nem akarok most konkrét tényekre rámutatni, csak egy esetet említek föl, amely legutóbb történt. Tudvalevőleg a közgyűlés kimondotta régen, hogy csak közgyűlési engedéllyel mehetnek szabadságra. A közgyűlés meg is szokta adni a szabadságot. Legutóbb azonban közgyűlési engedély nélkül olyan sokan voltak szabadságon, hogy majdnem megakadt a közigazgatás menete. Én nem irigylem a tisztviselőktől a magánvagyonukat, a szülőjüket, de azt megkívánhatom, hogy a szülőjükből csak annyi időt töltsenek, amennyit a város s hivataluk érdeke megenged. Legutóbb azonban valóságos tömegszüreti vakációt rendeztek a város rovására. Ilyesmit megengedni nem szabad. Mi azzal a gondolattal honoráltuk most a tisztviselők munkáját, hogy a jövőben ők is nagyobb buzgalommal szolgálják a polgárság érdekeit. (Helyeslés.)

Urbán Iván főispán mondott ezután általános helyesléssel fogadott rövid beszédet. Körülbelül ezeket mondta:

— Én a tisztviselők fizetésrendezésének tárgyalása során teljesen semleges álláspontot foglaltam el, már állásomnál fogva is. Most már azonban, hogy befejeződött a tárgyalás, megmondhatom, hogy sem a közhivatalokban, sem a magánintézményekben nem vagyok barátja az ugynevezett külön honoráriumnak. Most nem egészen erről, hanem fizetésrendezésről volt szó, azért nem is avatkoztam az ügybe. Ami most már Mülek Lajos barátom kijelentéseit

berhalál nem lett rögtön belőle s az asszony egészen bántatlanul futhatott el az anyjához, amikor a viaskodásba belekábultva valami tehetetlen ígézet alatt ő rá csak ráordított rejtőn:

— El innen! Takarodjál!... Te személy!

Hanem ebbe az égszakadásba bele kellett zavarodni. Kiesett a föld a lába alól, nem látott mást, mint egy nagy tönkremenést. Ahogy forrt, kavargott minden benne, abból csak az csapkodta őt körülhatárolva, hogy meg van bélyegezve, lehetetlen, poscák figura lett belőle. Az éltetlen egzisztenciájából kiesett az egyetlen támaszték, a hetykeség, s ő összepuffadt, mint az üres dudu. Hanem az agyát égető lázállapotban az az ösztöne egészen megmozdított, amely megszögta neki, hogy a sör mellett most őt szedegetik szét s ő ember elé nem kerülhet, a Lehel lugasában neki nincs hely többé. De mindezt csak az asszony ellen lázongott, a hitvány ellen, aki bemooskotta. Már dolgozott benne a vágy, hogy halálra keresse.

Nem volt maradása. Kitántorgott. Odakünn, az estei időben, próbált valamire menni, de csak kifelé tudott sompolyogni a külső részeknek, az árnyékban a falhoz lapulva, kalapját a szemére húzva. Egészen künn, olyan helyen, ahol sohasem járt még, szűres kis kocsamába fordult be kimerülten és italt kért. És ivott reggelig, keservesen elázott, pedig máskor győzte az ivást s kellettén túl nem erőltette...

Azután löbbször csinálta ezt, megszerette a legocsmányabb részegséget. Hiába vette elő az apja néhányszor, amikor otthon kaphatta, nem tért meg, nem kellett neki a jóanság. Vadul feleselt, vagy bárgyan motyogott. Az öreg próbálta kihezegetni a csak a legszükségesebbre adott pénzt az

éltos cselédnek, aki a gondját viselte valahogyan. Attól is kikönyörögte, kiereszkolta a legutolsó garasokat a újra kóborolt, ivott és kártyázott lebu-jokban, kocsisokkal, csavargókkal. S a cimboráihoz közlékeny volt, beszélt nekik a csalódásról, hűtlen asszonyról. Már nem is haragot, hanem mint ravasz bölcs, aki tapasztalásból ismeri az életet. Egyizben valami öreg vándorló verklit vitt maga mellé. Boros délután, mikor a mezők füstölögnek a finoman permetező esőtől, a vám mellett látta meg egy kopott csapszékben. A sarokban kuporgott a fehérhaju, viharvert kintornás. Meginvitálta a pálinkájához:

— Ide öreg, egymagam nem tudok az ivás-hoz!

Az öregnek nagy volt a tisztesség, huzódzott, hát oda erőltette az asztalhoz. Mulatság közben ráfordult a szó a nőre is. Kérdezte az agg verklitől:

— Van-e asszonya, öreg?

— Már hogy volna az ilyen kódnembernek, kérem alázattal?...

— No ez nagy okosság, öreg. Már csak ezután se házasodjon!

A vén ember csak csóválta sopánkodva a fejét az ilyen bolondságra, Kubát meg folytatta:

— Mert én tudom, hogy veszedelmes jószág az asszony, nekem volt... Hogy mi lett vele? Csak elpártolt tőlem egyszerre. Volt mindene bőven nálam, de más tetszett meg neki, pedig magam se voltam megvetni való legény... No, rosszul tette, amit tett, mert szép asszony, hej, nagyon szép asszony!... Itt benn lakik a városban... De hát vége, oda van, ne beszéljünk róla. Inkább igyunk! Szervusz öreg!

Három napig a vedlett muzsikussal barátkozott, de akkor odébb állott ez a pajtása is. Megvizsgálgatott valahogy a veszteségen s csak vándorolt tovább a maga útján, ahogy jól esett neki. Mikor már a gazdaasszonyától se juthatott pénzhez, kezdte eladogatni a holmiját. Egy egy butort elszerezett mindig, aztán napokig nem mutatkozott. A gazdaasszony kétségbeesve kérte:

— Tekintetes ur, ne hagyja el így magát, az istenért, ne menjen így a romlásba.

Ó meg csak dünyögte mindig:

— Ne bánk, Kata, nem érted te azt Kata...

IV.

A városban nem is igen beszéltek Kubát Pistáról, a Lehelben is csak nagy ritkán esett szó róla. Néha-néha látta valaki, s újságolta, mennyire elzüllött, a sáros ruházatában, barázdás, fakó ábrázatra rá se lehetett nagyon ismerni. Ideátova öt hónapja hempergett a fertőben, leszámoltak vele, menthetetlen. Hanem egyszer csak megint napirendre került, hogy az emberek fejcsóválva, elevebben foglalkoztak vele. Váratlan esemény következett be, azon aztán csakugyan nem tudtak eligazodni. Poós elképedve mondotta:

— Mindeure gondoltam volna, csak erre nem! Azt hittem, hogy az ember legalább a bomlásában mutat valamilyen karaktert, hogy egyszer csak bevégzi azt, amibe fogott, belepusztul egy árokba. Rongy ember ez egészen!

Arról beszéltek, hogy Kubát Pista visszament a feleségéhez és úgy is volt nagyjából. Magától is ment, de főként vitték. Keresték egy napon izgalmossal, az anyósa futkosott utána. Erről a részről akkor kerülgettek először: Félve, rimánkodva. Az

illeti, hit azokat nagyon helyeslem. Már a múlt napokban szóvá tettem a tapasztalt hanyagságot. Most már, hogy a tisztviselők fizetése rendszertel, elvárhatjuk a hivatalnokoktól, hogy a törvény, jog, méltányosság és igazságérzet alapján megállapított fizetések birtokában úgy dolgozzanak a város érdekében, hogy ellenük panasz nem lehet. *En a magam részéről kijelentem, hogy még barátaimmal szemben is kérielhetlen szigorúságot tanusítok, ha hanyagságot tapasztalok.* (Éjenzés.)

Ötvenezet korona felesleg a jövő évi állambudgetben.

— Lukács László expozéja. —

Távirati tudósítás.

Arad, október 26.

A költségvetés jó híre megelőzte Lukács László pénzügyminiszter megjelenését a képviselőházban, s mire Lukács László megérkezett, tüntető fogadtatás várta. Még pedig pártkülönbség nélkül. A pénzügyminiszter a sok bókra csak annyit válaszolt, hogy könnyebb volt mentesíteni a budgetet a deficitől, mint önmagát a náthától, amelytől szabadulni nem tud.

A miniszter a budget beérjesztése előtt ekként nyilatkozott: Az államháztartás mérlege 49,000 korona fölösleggel zárul. Sikerült e számolni a 860 millió deficitet, nem azért miatta a kiadások nem emelkedtek volna, hanem azért, mert új bevételi források keletkeztek és megtakarítások eszközöltettek. A szabadelvű regim megszűnése, vagyis 1904. óta a kiadások évenként 90 millióval, tehát 6 év alatt 400 millióval többre emelkedtek. Emelkedtek pedig kivált a koalíciós korszakban.

(A hálás postás.)

Tudom, — folytatta a miniszter — hogy a költségvetés iránt mily óriási az érdeklődés. Ma nálam járt a levélhordó ajánlott levelekkel. Tekintete odaszegződött az irásztalomra, amelyen a tárcám hevert.

— Van-e a táskában a mi számunkra is valami? — kérdezte mély alázatsággal.

Öreg asszonyosság zokogva hívta, jöjjön, nagy baj van, a leánya meg akar halni. Bántja amit vétett s az ég büntetése van rajta, nem tud életet adni a gyermekének...

Ez megrohanta a veszendő embert. Ha volt is erről valami homályos tudata, már rég elfojtatta. Utóbb, nagy eltoppultságában a gyalázat érzése egészen elenyészett benne, s gyakori ellágyulások közt csak a kívánczóság kezdett uralkodni rajta a párja után... Elévenen villant meg előtte az asszony meleg szépsége; folyt a lekopott, szinte egészen elmosódott. Most galvanizálta az újság, de egy kis dacos fellebanásba is vitte. Gyerek? ... Az nem kell neki! Neki nincs gyereke. Az öreg asszony térdén állva kérlelte:

— Légy irgalmas! Csak egyszer jöjj el! A gyermekedért... esküszünk...

Nem akarta hinni, még megkötötte magát. Az asszony kétségbeesve támaszkodott el, de csak vissza kellett újra jönnie. Kubát Pista akkor megint visszacseszt az elernyedésbe, s hagyta magát vinni valami istenes osolekedetre. Hát éljen az az asszony, majd aztán újra elmegy az útjára...

Beteg asszony feküdt előtte fehér párnákon és szenvedett, s az ő keze után nyult, s az ő kezére ontott könnyeket görcsös zokogással. És aztán fájdalmak töltötték el a szobát, meg szokatlan babariogás, furosa zavars állapot. Napok multak s ő csak maradt és csaknem szóltalan félszűségben járt-kelt a halovány asszonytól a rivó fiúhoz, ott lézengett órák hosszát az ágy meg a bölcső között. Majd felkelt az asszony, szép haloványan, szelíden. És akkor sem ment el, inkább lassan-lassan mind jobban egymáshoz törődtek...

— Van. A postások, távirászkok, telefonosok és a műszaki személyzet fizetésének javítására több van három milliónál. És ez a javított fizetés esedékes lesz ez év január 1-én, akár lesz törvény a költségvetésből, akár indemnításra fanyalodunk.

A postás szemeibe hálakönyvek gyűltek s megragadván a kezemet, azt erősen többször megszorította.

— Bocsólet s kézzsoritás volt. Nagyon jól esett nekem. Mondta a miniszter.

— Ami a beszédemet illeti — folytatta Lukács László — ma nem terjeszkedem ki Polónyi interpellációjára. De demonstrálni fogom a különbséget a mostani 560 millió költségen és a koalíció tervezte francia költségen igénybevétele közt. Beszédem tán egyórás lesz s hiszem, hogy az ország teherviselő képességét a kereskedelem és ipar tevékenységével fokozni lehet.

(A jövő évi költségvetés.)

Lukács László ezután így ismertette a jövő évi költségvetést:

Kiadás: 1,672.457.302 korona

Bevétel: 1,672.507.129 "

Fölösleg: 49.827 "

Ha ezt a költségvetést a múlt évi büdzsével hasonlítjuk össze, azt találjuk, hogy a jövő évi költségvetésben 148.438.786 koronával több a kiadás, mint az előzőben.

Ebből a kiadási többletből 71 millió fordítanak az állami üzemek kiadásainak a fedezésére. Három millió járt a postásoknak, míg a többi állami alkalmazottak előmeneteli viszonyainak rendezésére 17 millió korona jut.

Az államadósságok kamatszükséglete 22,157.852 koronával nő. A közegészségügy fejlesztésére 1,209.101 koronával fognak többet költeni.

Az államvasutak kiadása 42,295.000 koronával, míg a posta- és távirászk 13,779.620 koronával emelkedik.

A közoktatási ügyi tárcának 13,505.084 koronával kell több és ebből a papi kongrua és a felekezeti tanítók kárpótlása hat milliót emészt föl.

A beruházásokat jövőre az állami költségvetés keretében fogják megoldani, nem pedig külön törvény alakjában. 71,515.000 koronát irányoztak elő beruházásokra, tehát ötven millióval kevesebbet, mint tavaly. A Línchid átalakítására 300.000 koronát irányoztak elő.

A bevétel 143,384.238 koronával vannak magasabbra előirányozva. Az adók címén 76,729.696 koronával fog többet beszédni az állam. Ebben a fogyasztási adók előirányzata 7,085.000 koronával kevesebb.

A bevétel rovatba írja a kormány azt a százhuszonöt milliót is, amelyet kölcsön útján fog felvenni.

(Az_eksprozé.)

Lukács László pénzügyminiszter a következő beszéd kíséretében terjeszti be az 1911. évi költségvetést: Ismertíti az 1909. évi állami háztartást. A kormánynak volt olyan felhatalmazása, hogy hetvenkét millióval kellett volna többet bevételezni, mind a kiadások voltak. De ezt a többletet nem sikerült elérni. A számszéki táblázatokból látjuk, hogy a múlt kormány az előirányzott költségeket 150 millió erejéig nem fedezte, a hiány pedig 138 milliót tett ki. Az összes tárcánál 95 millió bevételi többlet volt előirányozva. Megjegyzi, hogy a tulkiadások jelentékeny része visszavezethető azokra a külpolitikai bonyodalmakra, amelyek akkor a monarchiát igénybe vették. Az összes tulkiadások 151 milliót tettek ki. Ebből 62 millió volt az anneksziós költség. Az igazság érdekében rámutat arra, hogy ez évben is 72

millió volt a tulkiadás. Nem kecsgethetjük magunkat avval a reménnyel, hogy sikertülni fog az összes bajokat szanálni, melyek évek során át összegyűltek. Meg kell elégedni azzal, hogy a saját bevételből sikerül fedezni összes kiadásainkat. A pénzügyi egyensúlyt fenntartani a költségvetésszerű intézkedésekkel nem leszünk képesek. Arra óltudatos törvényeket kell hozni, melyek automatische módot adjanak a kiadások fedezésére. Ezen törvények benyújtására fenntartja magának a jogot. A jövő évi budget előirányzat még nem teljes, mert hiányzik belőle a közös költségvetés, melylyel most foglalkoznak a delegációk. A rendez kiadásoknál 149 millió emelkedés van, de az átmeneti kiadások lényegesen csökkennek s így a tényleges emelkedés 76 millió csupán. Felolvassa a jövő évi költségvetés lényegesebb számadatait. Az emelkedés onnan származik, hogy törvényerőre emelkedett az ingyenes iskolázatási törvény, a lelkesi kongrua, stb.

További oka a kiadások emelkedésének az, hogy a kormány célul tűzte ki a status rendezését a tisztviselői karnak. Alig van még hátra néhány szaknál a status rendezés, mely felosztatott 2-3 évre. Egyes szakok kettő, mások három év múlva kapják meg a fizetés rendezését azért, nehogy az államot egyezre nagyobb megterhelés érje és egyes szakok indokolatlanul, mások hátrányára ne jussanak meg nem érdemelt előnyökhöz. A végtelenségig nem mehet a fizetésemelés sem, mert az csak fokozza a drágaságot. Felolvassa egyenkint a tételeket, melyeket a gyermekvédelem céljára, a betegápolási alap emelésére stb. felvették.

A postások fizetés javítására három millió korona vétetett fel, a vasutasok mintájára rendezik a fizetésüket. Iparfejlesztésre egy millióval többet vettek fel az eddiginél. Az állattenyésztés költségelőirányzata egy millió koronával emelkedik. Az egyházak segélyezésére szánt összeg emelkedik 650.000 koronával. Az átmeneti kiadásokban is mutatkozik emelkedés.

(A beruházások.)

Majd a beruházások ismertetésére tért át. Általában megjegyzi, hogy azok folyton növekednek. Először 1911 ben csak ötven millió maradt, ami kevés. Az a javaslata, hogy a jövőben ne több évre szóló beruházásokat állapítsanak meg, hanem évről-évre. Ennek számos előnye lesz. Ezután részletesen ismerteti a beruházási szükségleteket. E szerint az 1904. évi 14. t. c. és az 1908. évi 31. t. c. alapján eszközöndő beruházások befejezésük előtt állanak és ezen beruházások céljaira engedélyezett kölcsönökre utalt kiadások címén, hozzászámítva az 1909. évi 15. t. c. alapján az 1911. évben eszközöndő beruházások kiadásait is, az 1911. évi költségvetésbe összesen már csak 50,340,124 korona, vagyis az 1909. évre törvényhozással megállapított 121,855,700 koronával szemben 71,515,276 koronával kevesebb irányoztatott elő. A kiségítésre váró, különösen az állami üzemek körében azok jövedelmezősége biztosítása érdekében felmerülő beruházási szükségletekről ennélfogva a tárcá beru házások között kellett gondoskodni, amely körülmény — bár a beruházási kiadások ja vég eredményben csökkentek — az érdekelt tárcák beruházási kiadásainak szokatlanul nagy mérvű emelkedését idézték elő. Számitva az elmúlt években szokássá vált átlagokkal a beruházási szükségletek kielégítése a jövőben az állami költségvetés keretében fog megoldatni. Mert eltekintve attól, hogy ezáltal az államháztartás áttekinthetőbbé válik, az állami költségvetés évenként újból állítva össze, ily módon az időnkénti beruházási szükségletek is figyelembe vehetők és a beruházások sorrendje inkább a tényleges sürgősség számbavételével állapítható meg, mintha az évek hosszabb sorára szóló beruházási átlagok alkottatnak.

A beruházási költségek tulnyomó részének fedezésére a jövőben is hitelt kell felvenni, mi-

Kor az erre a célra szükségessé váló kötvények kibocsátásából eredő bevételek is előirányzatok lesznek. — Az állami épületeknél az egyes mintatériumoknak elhelyezése érdekében szükséges új épületek emelésére eső részletül két millió korona irányozta ott elő. — Legjelentékenyebb az emelkedés a kereskedelmi társaság, ahol 43,384.100 korona többet mutatkozik, ami főképen a magyar államvasutak beruházási szükségletével és ezenkívül a postások fizetés-rendezésére előirányzott három millió koronával indokolható.

(Bevételek.)

Majd áttért a miniszter a bevételek részletezésére. A fogyasztási évdőknél hét milliót irányoztak elő, amit azzal indokolt, hogy ezt a tételt tartotta fenn tartalékul a közös kiadások fedezésére. Az egész előirányzat ötvenezer korona többletet mutat. Ez azonban ilyen nagy költségvetésnél nem lényeges. Főeredmény az, hogy rendkívüli eszközök alkalmazása nélkül sikerült helyreállítani az államháztartás egyensúlyát.

Ezek a szempontok lebegtek a kormány szeméi előtt a költségvetés elkészítésénél. Kéri a költségvetés szétosztását és a pénzügyi bizottságba való utasítását.

A pénzügyminisztert a munkapárt tagjai beszéde végén zajosan megéljenzették.

(Miniszteri jelentések.)

Khuon-Héderváry Károly miniszterelnök ezután benyújtotta az állami számszék jelentését az 1909. évi zárszámadásokról, a horvát szlavon dalmát számlálásokról és az 1909. évi közállapotokról. A javaslat kinyomtatását, szétosztását és bizottságokhoz való utasítását a képviselőház elhatározta.

Haza Samu honvédelmi miniszter a közös hadseregbeli és honvédségi nevelőintézetekről, a magyar nyelvnek az intézetekben való tanításáról, a tisztai áthelyezésekről, a hadrendészeti adókról és a honvédelmi ház elszámolásáról szóló jelentéseit terjesztette elő. A jelentéseket az illetékes bizottságok elé utalták.

Az elnök felhatalmazást kért, hogy annak idején a képviselőházat összehívhassa. A felhatalmazást megadták.

(Miért drága a hús)

Ezután az interpellációra került a sor.

Batthyány Tivadar gróf az általános drágaság ügyében interpellál. Ő nem merkantilista, sem nem agrárius, ezért a kérdéssel szociális és közgazdasági szempontból foglalkozik. A drágaság főokát a hibás vámpolitikában és a szarvasmarha-átlomány csökkenésében látja. Ha a szerbiai és romániai állatbehozatal megszüntetné a huzdrágaságot, azonnal lehetővé kell azt tenni. A drágaság megszüntetésére minden tényezőnek, merkantilistáknak, agráriusoknak és a kormánynak is össze kell fognia, hogy nemcsak a huzdrágaság, hanem az általános drágaság is megszüntüljön. A fogyasztási adót az elsőrendű szükségletekre csökkenteni kell, esetleg fel kell függeszteni. Az általános drágaság egyik oka a közvetítő kereskedelem. Nem látja a komoly igyekezetet a kormányban a drágaság megszüntetésére.

Ivanka Milán interpellációjának a jövő ülésre való halasztását kérte, amit a képviselőház meg is engedett.

Ezzel az ülés délután két órakor véget ért.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az Aradi Autonóm Katolikus Kör folyó hó 29-én — szombaton — este nyolc órakor maját helyiségében (Batthyány-utca 27. szám, I. em.) téli szezon megnyitó disznótoros vacsorát rendez, melyre ezúton is meghívja a tagokat és az azok által bevezetett vendégeket a kör vezetősége. Jelentkezni lehet a körben kitétt íven.

Fischamendben a Parseval.

— A katonai léghajó utja. —

Távirati tudósítás.

Arad, október 26.

A Parseval katonai léghajó — mint fővárosi tudósítónk jelenté — ma reggel elhagyta a fővárost, hogy másfélórát itt időzés után visszatérjen állomáshelyére, Fischamendbe. A tegnapi szépen sikerült sétut után, amelyet természetközösség nagy lelkesedéssel nézett végig a főváros utcáiról, ma a Parseval bucsuzása is nagy közönség előtt történt a rákosi gyakorlótéren.

Kora reggel óta örvölt ki a közönség a volt aviatikai telepre, a honnan a hatalmas, szivarszerű léghajó volt indulandó. Nagyon sok katonatiszt vonult ki a gyakorlótérre, ahol már sorfalat álltak egyes iskolák növendékei tanári vezetés mellett s ott voltak továbbá a Ludovika akadémia növendékei teljes számban, hogy tarui legyenek a kormányozható léghajó bucsujának.

Végre kilenc órakor megadják a jelt az indulásra. A Parseval csónakjába beállnak: Berleps báró és Mandsbarth léghajós főhadnagyok, Weisz hadnagy, az itteni léghajós-osztály tisztje, aki elkíséri Fischamendbe a léghajót és a motorvezető Reindl káplár, a soffőr.

A léghajó köteleit katonák tartják. A csónakban ülő katonatisztok még búcsúüdvözlöt intenek a nagyszámban kint lévő tisztársaiknak s azután elhangzik a jelszó:

— Auf!

És a hatalmas léggömb méltóságosan emelkedik föl a levegőbe. Még egy ideig hallani a motor berregését, zugását s a lent lévő több ezer főnyi közönség kendőket, kalapokat lobogtatva üdvözlö a levegő bátor utasait:

— Sok szerencsét!

Egy két perc és a Parseval a kőtányai gyárak felett uszik nagy, lomha testével. Amikor az államvasutak gépgyára fölött halad, egyszer-kétszer megbillen, mintha valami erős légáramlatba jutott volna. Lent a gyakorlótéren azt jószólják a katonatisztok, hogy a Parseval alighanem visszajön, mert fönt erős a szél, de az ingadozás megszűnik és a büszke katonai léghajó bekanyarodik a város fölé, hogy bucsuzásul még egyszer megmutassa magát a főváros közönségének. Az utcákon természetesen összegyűlnek az emberek s úgy bámulják a magasban uszó szörnyeteget, amelynek röpülésében nagy ideig megint nem lesz alkalmuk gyönyörködni.

A Parseval pár kanyarodást végez a levegőben s a képviselőház felé száll. Ott ugy féltíz tájban tűnik föl a nagy szivaralaku gömb. Láttára a képviselők s a jelenlévő Lukács László pénzügyminiszter kitódulnak az erkélyre s onnan nézik a méltóságosan haladó léghajót. Lukács László mellől nehéz sóhajok szállnak föl, mintha azt gondolná:

— Birony, bizony, száznyolcvan milliót kell ezért a tagadhatatlanul szép látványosságért mostanában kiizzadni!

A képviselők pro és kontra tárgyalják a Parseval dolgát, miközben a léghajó egyre jobban távolodik és nemsokára — a Duna irányát követve — eltűnik, hogy Győr felé haladva elérje Fischamendet.

Győrből jelentik: A Parseval ma pontban fél tizenkettőkor jelent meg a város felett. Körülbelül öt kilométernyire a várostól délre tűnt fel a léghajó, nyugodtan, biztosan haladt s egészen a Grab féle gyárig jutott el. A gyár felett a léghajó megállott s látható volt, hogy a csavarok sem működnek. Hoffory kapitány, aki a léghajó érkezése elé utazott Győrbe, meszelátóval nézte a léghajót s így szól:

— Ugy látszik, valami baj történt.

Majd egy főhadnagy társaságában automobillal szállva a gyár felé indult. Időközben azonban a léghajó újból elindult, anélkül azonban, hogy a csavarok működni, mozogni kezdtek volna.

Egy újságíró beszélgetést folytatott Hoffory kapitánnyal, aki kijelentette, hogy kedvező szél mellett mintegy két óra alatt tehetta meg a Parseval az utat Budapesttől—Győrig.

Bécsből jelentik: A Parseval, amely kilenc óra harminc perckor indult el Budapestről, két óra harminc perckor, tehát pontosan öt órai ut után szerencsésen megérkezett Fischamendbe. Győrön túl a ballon 900 méter magasságra emelkedett fel, s miután kedvező szél fújt, a motorokat megállították, úgy hogy a ballont a szél vitte tovább. Röviddel Fischamend előtt ismét megindították a motort. A kikötés igen simán ment. A gép a Budapestről hozott tizenkét köbméternyi gőzt teljesen felhasználta, s a ballon Fischamendbe még teljesen feszesen érkezett meg. A pilótákat Hinterstoisser és Rothhausel kapitányok várták; a léghajósok igen meglepődötten nyilatkoztak a Parseval utjáról.

Lipót Salvator főherceg különös érdekfűdéssel viselte ki a léghajó utja iránt. Tegnapi megjelent Fischamendben, hogy a léghajó megérkezésénél jelen legyen. A léghajósok a megérkezés után rögtön jelentkeztek a főhercegnek, aki elismerését fejezte ki a jól sikerült ut fölött.

Temperamentum

és temperatura.

— Az elfelejtett szerep. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 26.

Van az aradi színháznak egy ifjú művésze aki állandóan hevesvérű, könnyen lobbanó, gőgös és lázongó embereket játszik. A művész úgy mondja, hogy ez a szerepkör felel meg legjobban a temperamentumának és lehet, hogy ez csakugyan igaz, mert annyi bizonyos, hogy az ifjú művész temperamentumának a kitöréseivel nem egyszer megrettentti az ijedősebb kollégáit.

A múltkor különösebb alkalma is volt erre. A ma bemutatóra került új darabban, A kard becsülete című drámában olyan szerepet osztott ki neki az igazgató, amelylyel sehogy sem volt megelégedve a művész. Ellenben azt a szerepet, amelyre neki fájt a foga, kiosztották a vetélytársának.

A művész haragudott, lázongott, lármázott, kijelentette, hogy nem játssza el a szerepet, futott a rendezőhöz, a kurtinahúzóhoz — de minden hiába-váló volt. A sikertelen kísérletek végén aztán elkeseredve jelentette ki a művész a kollégák előtt:

— Odavágom azt a szerepet a direktornak. Odavágom...

Szólt és már rohant az igazgatóhoz, akinek megmondta, hogy ő ezt a szerepet nem játsszatja el, nem játssza el, nem, ha akármi történik is, ez sérelem, injuria, — itt a szerep, igazgató ur, vegye vissza. De az igazgató nyugodtan kijelentette, hogy a szerepet a művésznak el kell játszania, mire a hevesvérű, forró temperamentuma művész a vita hevében megfogta a szerepet és csakugyan odavágta a direktor íróasztalára és — elrohant.

Odakint hűvös októberi délelőtt volt. A szél csak úgy zugott a fölhevült művész arcába, hideg volt és a művész elkezdett gondolkodni. És a hideg temperaturában gondolkodván, rájött, hogy még sem cselekedett valami okosan azzal az odavágással, mert bizony ennek elbocsátás lesz a vége. És minél tovább járt az utcán, annál jobban

fázott attól a gondolatától, hogy ő most már tulajdonképpen állás nélküli színész.

— Erre aztán gondolt a hevesvári színész me-részet és nagyot és — visszasiétt a színházba. Egyenesen az igazgatói szoba felé. Mikor belépett, Szendrey hidegen nézett rá az asztala mellől:

— Mi tetszik?

— Kérem, igazgató ur, — felelt a művész — becsásson meg, hogy ismét zavarom, de azt hiszem, hogy az előbb, a beszélgetés hevében — itt felejtettem a szerepemet . . .

A holnapi katonai előléptetésekről.

— A novemberi avanszma általános jellemzése. — Aradi tisztek előléptetése. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 26.

A ma éjszaka nyilvánosságra kerülő katonai előléptetések eredménye általában kedvezőnek mondható. Ama irányzat következetes keresztülvitele nyilatkozik meg benne, melyet a hadvezetőség már régebb idő óta követ. Ez a törekvés arra irányul, hogy egyrészt rövidebb legyen az egyes rangfokok között (különösen a századosi rangban) eltöltendő várakozási idő, másrészt, hogy a különböző fegyvernemeknél a várakozási idő tekintetében eddig létezett egyenlenségeket lehetőleg megszüntessék.

Az a törekvés is határozottan észlelhető, hogy ne várakoztassák túlsokáig az állásnak megfelelő rangfokozat elérésében azon magasrangú funkcionáriusokat, akiket magasabb rangfokozatnak megfelelő teendőik ellátásával bíztak meg anélkül, hogy a megfelelő rangfokozatot elnyerték volna (ezredes — brigádérosok, vezérőrnagy — hadosztályparancsnokok és altábornagy — hadtestparancsnokok.)

Ekként leszállt az ezredesi rang eléréséhez eddig megkívánt három és fél évi várakozási idő, három évre; az alezredesi rangnál négy évre és a vezérkarban és tüzérkarban három és fél évre rug a várakozási idő. A genie karban általában hosszabb a magasabb rangfokozatokban eltöltendő idő, mert ezen karban eddigelő különösen kedvezők voltak az előléptetési viszonyok.

Örvendetesen nyilatkozik meg azon törekvés, hogy az őrnagyi rang eléréséhez szükséges várakozási idő a lehetőséghez képest megrövidíttessék abban, hogy a századosok tekintélyes része már 12 év (a tüzérségnél meg éppen 11 $\frac{1}{2}$ év) múltán őrnaggyá lépett elő.

A hadnagyok és főhadnagyok előmenetelében a májusi előléptetések aránya maradt meg: előbbieknél ugyanis körülbelül hat, hat és fél — utóbbiak pedig kilenc kilenc és fél év múltán lépnek elő. A tömeges előléptetések dacára sem érvényesül még a hadvezetőség azon törekvése, hogy az alsóbb rangfokozatu tisztek várakozási ideje megrövidíttessék. Ez majd csak az alsóbb rangfokozatok létszámának csökkentése és a felsőbb rangfokozatok létszámának szaporítása után lesz elérhető.

Különös figyelmet érdemel, hogy a mostani előléptetések alkalmával a századosig való előlépés mindhárom fő fegyvernemben teljesen egyenlő, amennyiben mindegyiknél a hadseregbe való belépés alkalmával nyert rangfokozatot veszik alapul és ez az egyedül igazságos kiindulási alap.

A hadbírák előléptetése igen kedvezőnek mondható, mert alig 8—9 év múlva már a századosi rangot érik el a hadbíró jelöltek. Az őrnagyi rangig aztán 12—13, az alezredesi és ezredesi rangfokozat eléréséig pedig 11 $\frac{1}{2}$ —12 évig várakoznak.

A katonasorvosok előléptetése szintén kedvező. Itt is megnyilatkozik az a törekvés, hogy a törzsorvosi állások szaporításával az előlépést egyenletesebbé tegyék.

A számvevő tisztek előlépése különösen kedvező, ép úgy, mint a katonai állatorvosoké, akik közül sokan lépnek elő az újonnan szervezett nyolcadik rangosztályba.

A soronkívüli előléptetések ez alkalommal is a legszűkebb korlátok között maradnak és a gyalogságnál csak a századosi rangból az őrnagyi rangba való előlépésnél. Hat katonasorvos lépett elő soronkívül, ezek közül is három olyan ezredorvos, akik egyetemi magántanárok voltak.

A novemberi előléptetések általános része kedvező, különösen, ha meggondoljuk, hogy a novemberi előléptetés rendszerint rosszabb a májusinál. Ez ismét annak a jele, hogy a hadvezetőség állandóan dolgozik az előléptetési viszonyok javításán.

A századosi rangban eltöltendő aránytalanul hosszú várakozási idő újabb megrövidítésével a tisztikar régi és méltánylátást érdemlő vágya teljesül. De még ennél is örvendetesebb az, hogy lassanként teljesen megszűnnek azok az egyenlenségek, melyek a három fő fegyvernem keretén belül azonos rangfokozatok várakozási ideje között fennállottak.

Az aradi helyőrség tisztikarában a következő előléptetések történtek:

A 33. gyalogezredben:

Herbay Szilvius alezredes ezredessé.

Calvetti Darius főhadnagy századosná.

Wituschek Lajos főhadnagy századosná.

Gospodar Ernő főhadnagy századosná.

Baltresz Gyula hadnagy főhadnaggyá.

Vilk Herman hadnagy főhadnaggyá.

Seiler Mihály hadnagy főhadnaggyá.

Henneges György zászlós hadnaggyá.

Ehrenreich Lóránt zászlós hadnaggyá.

A 3. Hadik huszárezredben:

Pauer János főhadnagy századosná.

A 12. huszárezredben:

Eber Viktor kapitány őrnaggyá.

Geldern Oszkár zászlós hadnaggyá.

IRODALOM ES MUVÉSZET.

A színház műsora:

Csütörtök: A kard becsülete, színmű. C) bérlet.

Péntek: A muzsikusz leány, operette. Bemutató előadás. A) bérlet.

Szombat: A muzsikusz leány, operette. B) bérlet.

A kard becsülete.

(Színmű. Irta: Kazaliczky Antal. Bemutatta az Aradi Nemzeti Színház okt. 26-án.)

Kazaliczky Antal nevét a vidéki közönség mindig az ugynevezett „régijó színészek” között hallotta emlegetni. Ezt a jelzőt Kazaliczky meg is érdemelte, mert csaknem két évtizedig működött a legelső vidéki társulatoknál és számos kiváló alakításával sok-sok babért szerzett. Mint rendezőt pedig egyenesen a legkiválóbbak közé sorozta a szigorú kritika is. A budapesti Vígyszínház is éppen e megbecsülhetlen technikai készsége miatt szerződtette néhány évvel ezelőtt és azóta az ország legnívósabb színpadán nem egy rendezésbeli siker dicsőségével forrott össze az ő neve.

Nem tudjuk tehát megérteni, hogy a színpadnak ez a tökéletes ismerője, ez az intelligens elme hogyan termelhetett ilyen silány szerkezetű színdarabot. A színpadi tájékozatlanságnak rengeteg bosszantó dokumentuma vonul föl a néző elé. A laikus közönség ezt ritkán szokta észrevenni; csak akkor tűnik föl neki

némely formabeli fogyatékoság, ha az merészen szembeötlő. „A kard becsülete”-ben ezek a hiányok azért bántók még a legjobb akaratú szemnek is, mert a darab ugynevezett fordulópontjai, döntő jelenetei hozzájuk fűződnek.

Ma már ismertettük a darab meséjét. Kazaliczky a katonasímet választotta színműve keretétül, valószínűleg azért, mert ebben a színházi közönség előtt titokzatos, külső hatáskeltésre szerfelett alkalmas, rejtelmes világban könnyebben elérhette azt, amit akart. A szerző „A kard becsülete”-ben az átlagos értelmű becsületeiről akarta bebizonyítani, hogy ilyesmi nincs. Valakinek csak addig van becsülete, amíg a gonoszúsága ki nem derül. Addig főlemelt fővel járhat embertársai között, akik benne a becsületbajnokot látják. Ennek a régi igazságnak bizonygatása végett Kazaliczky 4 felvonásos színművet írt. A hősei: Kun Tivadar ezredes (Keszler Ede), Palma a neje (Keszlerné Kápolnay Juliska), Öszödyné (Follinuszné), ennek unokahuga, Vilma (H. Harmath Józsa), Hertelendy huszárfőhadnagy (Beregi Sándor) és Rozgonyi Ernő (Delli Lajos.) Rozgonyi Ernőnek viszonya van Kun ezredes kívánatos feleségével, akivel azonban szakítani akar, mert beleszeretett a bájos Vilnába s már el is jegyezte. A tisztalelkű leány azonban véletlen folytán meg tudja, hogy Rozgonyinak viszonya van az ezredesnével, akinek Rozgonyihoz intézett szerelmes levelei véletlenségből Vilma kezébe kerülnek. Főlbontja tehát az eljegyzést, habár Rozgonyi dúsgazdag ember, volt alispán s a megye legkedveltebb gavalléja. Nemsokára ezután egy nagygyakorlaton megismerkedik Hertelendy főhadnaggyal s megszeretik egymást. Rozgonyi, aki még mindig szereti a leányt, megakarja akadályozni ezt a frigykötést. Tudja azt, hogy a katonatiszt csak akkor nőstülhet, ha — a kaució mellett — még a helyőrség tisztikarának pártoló fölterjesztés alapján a katonai miniszterium beleegyezését adja a házasságba. Ez a szentesítés csak akkor történhetik meg, ha a tiszt menyasszonyát a helyőrség titkára kifogástalan előéletűnek mondja s aki így méltó arra, hogy „kinostári asszony” legyen belőle. Rozgonyi tehát, akit mindenki a becsületesség mintaképének, az összes lovagi erények tulajdonosának tart, alattomban a tisztikar előtt azzal vádolja meg Vilnát, hogy az ő szeretője volt. A kikoszorózott szerelmese rut boszuja következtében a Hertelendy főhadnaggyal való házassága majdnem meghiúsul Vilmának. Azonban a véletlenek hosszú sorozata után kiderül, hogy Rozgonyinak az ezredesné s nem Vilma a kedvese és hogy a szentímen exalispán félrevezette a tisztikart. Ebből két párbaj lesz: egyike a megcsalt ezredessel, Kunnal, a másikat a felütetett tisztikar egyik kisorsolt tisztjével vív meg Rozgonyi. A két duellumban előbb Rozgonyi agyonlövi az ezredest, aztán másik ellenfele őt puffantja le.

Ugy-e ez elég romantikus történet? A mai premiér kis közönségének némileg tetszett is; különösen a harmadik és negyedik felvonás hatásos jelenetei arattak sikert. Mert a publikum ritkán keresi a formai tökéletességet s megelégszik azzal, ha a darab le tudja kötni a figyelmét, vagy izgató jeleneteivel fölcsigázza érdeklődését. Ezt pedig Kazaliczky föltétlenül elérte.

A szereplők a legjobb igyekezettel próbálták sikerre vinni érdemes kartársuk alkotását. A Keszler-pár ma este is érezhette az irántuk megnyilatkozó szimpátia számos jelét. H. Harmath Józsa ismét megaranyozta szerepét egyénisége bájos egyszerűségével. Beregi nagy, nehéz szerepében tökéletesen produkált; jó volna, ha a közönség szeretete legyőzné

a pécsei színház igazgató csábító ajánlatát és itt marasztalná est és intelligens, értékes színészt. Várnay Jenő kedves kabaretalakítást produkált a humorosan megrajzolt századossal; Vass Jenő nem egyszer nyílt színen is kapott tapsot sikerült „Mili” hadnagyával. Herold határozottan használható, gondolkodó színésznek bizonyul. Delli mai szereplése nem volt szerencsés. A szerep különben se alkalmas siker szerzésre.

* A legszebb képet kiválasztani az Uránia mai új műsorában valósággal lehetetlen. A ma bemutatásra kerülő műsoron ugyanis a mozgóképek minden egyes műfaja olyan pompás képpel van képviselve, hogy nem tudja az ember eldönteni, melyiknek adjon elsőséget a többi fölött. Itt van például, hogy ez a ritka szenzációt említeük, először a lieszaboni forradalom természetesen felvett izgalmas látványossága. Itt van a német császár paranyai látogatásának gyönyörű képben való megörökítése. A drámai műfajt a Richelieu című történelmi dráma képviseli, míg a Páris című kép a bohém világváros szépségeit tárja szemünk elé. De szerepel a műsoron ezúttal is Pali, a közönség kedvence, aki ügyes mókáival bizonyára most is jó kedvre fogja deríteni a publikumot. 241

Kadarcsa Amália öngyilkossága.

Katonaorvos, szerelem, kaució, strichnin.

Távirati tudósítás.

Arad, október 26.

Egy fiatal urileánynak szerelmi bánatában elkövetett öngyilkosságáról értesít bennünket nagyváradi tudósítónk. Eldobta magát az életet, mert nem lehetett az a katonatiszté, aki maga is oly szegény, hogy nem tehette le a kauciót. Az öngyilkossághoz még egy megdöbbentő momentum párosult. Kevés híjja, hogy az életunt leány által használt mérgeppohár majdnem sógoronőjének is halálát okozta.

Kadarcsa János őrsi állomásfelügyelőnél néhány napja volt vendégségben a huga, Kadarcsa Amália, egy görög katolikus esperes leánya. A leány eddig egymásik rokonánál, egy aradmegyei gyógyszerésznél élt, de onnan azért vitték el, mert félték, hogy megmérgezi magát.

Kadarcsa Amália ugyanis reménytelenül szeretett. Jegyben járt Ocsovszky Lajos zágrábi katonai kórházi főorvossal. A főorvos a királynál is volt kihallgatáson, hogy a kauciója elengedését kérje, sőt erre állítólag ígéretet is kapott. Ekkor azonban a fiatalember szülei léptek közbe, hogy a házasságot megakadályozzák.

Ocsovszky Lajos ma látogatóban volt. A szerelmesok sokáig beszélgettek jövőjükről, de a szülők ellenzésével szemben nem tudtak megfelelő megoldást találni. A leány a vigasztalan helyzet hallatára sirva fakadt és vőlegénye sehogyse tudta megvigasztalni.

Egyszerre a leány valami ürügygel átment a szomszéd szobába és néhány perccel mulva tért csak vissza. Mikorra visszajött, arca halálsápadt volt, a szemei révetegen tekintettek körül a szobában. Majd bizonytalan léptekkel odament vőlegényéhez és így szólt:

— *Érted halok meg! Strichnint ittam.*

A következő pillanatban eszméletlenül esett össze.

Sógornője, aki szintén a szobában volt, a látványtól úgy megijedt, hogy ájultan terült el a földön. A hozzátartozók az asszonyt vizzel akarták itatni, de szerencsétlenségükre éppen a strichnines pohár került a kezükbe és annak tartalmát öntötték az ájult asszony szájába. Szerencsére hamarosan észrevették a tévedést és az időközben megjelent orvos azon-

nal ápolás alá vette a megmérgezett nőt. Kadarcsanót sikerült megmenteni az életnek, a leány azonban néhány perccel kioldás után meghalt.

Hogy a leány a mérget honnan szerezte, még nem lehet tudni. Valószínűleg aradmegyei gyógyszerész rokonától vitte el.

Halálos végződésű vadászat.

— Egy milliomes ifju szerencsétlensége. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 26.

Megrendítő szerencsétlenség vetett véget tegnap egy aradmegyei dúsgazdag fiatal földbirtokos életének. A tragikus halállal elhunyt milliomes ifju kocsin vadászatra indult, s a lábai közé helyezte a duplacsövű fegyverét, amely ismeretlen okból elsült, s halálra sebezte a fiatalembert. A halállal végződő balesetről az alábbi tudósításunk számol be részletesen:

Aradszentmárton leggazdagabb birtokosa Schneider György, fiatal tizenhatéves ifju, akit az egész környéken „parasztnábó” elnevezéssel illetnek. Körülbelül egy millió korona értékű földbirtoka volt Schneideréknek, amelyen a fiatal Schneider György két nővérével osztozott. A fiatalember Aradon hat reáliskolát végzett. Tanulmányait folytatni is akarta, ebben azonban megakadályozta őt atyja nemrég bekövetkezett hirtelen halála. Ekkor ugyanis a fiut otthon tartották, hogy belegyakorolja magát a birtok kezelésébe, s hogy ezután majd átvegye a gazdaság vezetését.

A fiatalember édesanyja, aki igen szorgalmas asszony s versenyt dolgozik a cselédekkel, tegnap reggel szokásához híven kiment a répaföldekre, hogy ott munkáját végezze. A fiu, akit rendkívül szigorúan tartott, fel akarta használni az alkalmat és vadászni készült. Kisíratos mellett elterülő vizesi pusztát akarta bejárni, hogy valami vadra leljen. Schneider György kocsin indult el hazulról s duplacsövű fegyverét úgy helyezte el a lábai között, hogy a cső szinte az állához ért. Egyszerre csak a kocsi mellett egy nyul ugrott fel a bokorból, a fiatalember a fegyver után akart kapni, az azonban eddig még ki nem derített okból a fegyver nagy dörömléssel elsült s mind a két golyó belehatolt a szerencsétlen fiatalember testébe.

A lövés zajára a közeli földeken dolgozó emberek összefutottak, a halálra sebezett fiatalembert lassan vigyázva Kisíratosra szállították. Itt a paplakban azonnal kezelés alá vették, kimosták, bekötötték sebeit, amely feltétlenül halálosnak látszott. Schneider György meggyónt, felvette az utolsó szentséget s ezután ismét kocsira tették, hogy hazaszállítsák Szentmártonra. Utközben azonban a szerencsétlen fiatalember óriási kínok között kiszenvedett.

A tragikus véget ért fiatal földbirtokost ma temették el Szentmártonban, a község óriási részvéte mellett nagy gyászpompával.

MULATSÁGOK.

(=) Az Iskolatársnők Szövetsége szegény tanulóknak segélyezésére céljából nov. 6-án d. u. hangversenyt rendez. A végleges műsört a napokban fogják közzétenni. A nagyszabásúnak ígérkező estélyen Sztójka Anna operaénekesnő is fog szerepelni.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatalos hirdetés osztály — 151

Szüret után.

— Az őszi közgyűlésből. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Messzelovagló verseny a városházán

vagy

Közigazgatás repülőgépen.

Mint hogy a távolságok fogalmát a mai kor gyermeke abszolúte nem ismeri, ezért a hét mértföldes eszmét a meseirők, tekintettel a változott viszonyokra, a drágaságra és a közeledő házbérre, no meg arra, hogy fizetésjavítást csak a városi tisztviselők kaptak, részint eladták, részint zálogba csapták. Ezért kell nekünk a közgyűlés mai tárgyalási tempóját legalább a hétfői messzelovagló versenyhez mérni. Összehasonlíthatjuk egy repülőgép átlagos sebességével is. Legalább a magyar aviatikusok „gurulási” mutatványainál különb iramban jutott el a tekintetes törvényhatóság a szokatlanul hosszú tárgysorozat végére.

Ehhez a gyorsasághoz csak egy valami van, a mi fogható. A közgyűlési terem kiürülése abban a pillanatban, mikor nem valamely személyes vonatkozású kérdést, hanem igazán közügyet tárgyalnak. A kilencvenhárom pontból álló program első tizedrészében helyezte el a főjegyzői furfang mindazokat az ügyeket, melyek részint a tisztviselők, részint egynémely városi képviselő személyes dolga. Volt is hallgatóság bőven. Mire azonban az ugynevezett „szárazabb” zsánerű közigazgatási felvonáshoz csöngetett be az elnöklő Urbán Iván főispán, úgy ellilantak a városatyák mint a gazelin a hirneves Parsevalból.

— Tessék itt maradni és a tárgyalásban résztvenni — szökött rá a főispán Schwarz Zsigára, aki szokása ellenére ma nem figyelte a közgyűlés végéig hiuz szemekkel az előadókat. Többet ér, ha az urak itt vannak, mintha három nappal a közgyűlés előtt kinyematjuk a tárgysorozatot.

Nem használt a főispán figyelmeztetése. Mire Urbán Iván feltekintett az előtte fekvő tárgysorozatból, azt vette észre, hogy tizedmagával maradt. Azzal büntette mag a távozókat, hogy végig letárgyalta a mértföldes programot.

És ez édes boszu lehetett. Megfosztotta a törvényhatósági bizottság tulnyomó nagy többségét a földi gyönyörök legszebbjétől. A városatyai állásnak tudnillik nem a hatalom, nem a megüszteletetés, nem is a tanácsal való tesszészerinti enyelgés adja meg az izét, nem ezek teszik büszkévé a diszes állás betöltőinek keblét, hanem az a lehetőség, hogy tíz és százazreket csakugy kézlegyintéssel adhatnak ki, szavazhatnak meg. Mikor a közgyűlés jókedvű, akkor a közgyűlési terem függönyeit is hajlandó leszedni, zálogba csapni és az árárt elkölteni. Ha a szüret oly kivételesen jól sikerül a Hegyalján mint ez évben, akkor kérhetik a városháza tüztornyán a szőlőkakast, mely élesen csikorog, azt is odaadja. Amíg tömött padsorok előtt referáltak az előadók és kértek javított fizetést, ló és baromfi tartást, személyes és személytelen működési és nem működési pótlékot, ingyen telket ennek, ingyen telket annak és több ehhez hasonlókat, szinte ragyogott az arca a törvényhatósági bizottsági tagoknak afeletti örömtől, hogy két kézzel és szó nélkül adhatnak.

Ez annyira meghatotta a tanácsot, hogy ő még tullicitálta a városatyákat is.

A főjegyző például a doktorátust adományozta Schwarz Zsigának.

— Dr. Schwarz Zsiga indítványa következik most — mondotta Kádas Kálmán főjegyző, aki nem is sietett a pillanatnyi örömet megzavarni az indítványozónak, mert el sem hitte, hogy Schwarz Zsiga nem doktor. Ha valaki egy indítványt ad be, az csak tudós ember lehet.

Mikor azonban már tíze kámforodott le a

buzgó bizottsági tagok száma, akkor még mindig volt megszavazandó pénz.

Ettől az élvezettől elestek azok, akik távoztak, de meg — vizsgálatnál elmondjuk — a takarékoság szelleme tért be nagy csodálkozva a közgyűlési terembe.

Demokos Lajos egyszerűen koldus városnak nevezte Aradot, aki mint az egyszeri bolygó israhelita a fiának hozományul adta Bácskát Baranyát — de azzal, hogy az öreg életében ott már ő koldulhat.

— Ha az én barátom uram — mondotta a főispán — példálódzással akarja megvilágítani azt, hogy miért nem szavazza meg az 1700 koronát az Óvár-tér rendezési terveire, én is mondhatok egy ehhez hasonló érvet. Ugy teszünk, mint az egyszeri püspök, aki megérkezett egy faluba, ahol nem fogadta harangzugas.

— Miért némák a harangok? — kérdezte meglepődve a püspök.

— Száz oka van annak, felelte a plébános. Először is nincs harangja az eklézsiának...

— A többire már nem is vagyok kíváncsi — szölt a főpásztor.

De tovább is tartott ez a takarékosági buzgalom. A kerantén állomás építése került sorra. Sarlot Domokos főkapitány, Tisch Mór dr. főorvos fejtegették, hogy mennyire sürgős a megépítése. Sőt Tisch dr. ki is jelentette, hogy nem vállal felelősséget kolera esetén a fertőzés terjedéseért, ha már holnap nem kezdik meg a megfigyelő állomás építését.

A tanács csodálatosképen ellenezte. Sőt a polgármester még arra is vállalkozott, hogy inkább maga viszi fel a miniszterhez az iratokat csak most ne mondják ki az építkezés sürgősségét.

Még egyszer felállott Sarlot főkapitány, még egyszer szólott Tisch dr. főorvos. Nem győzték érveikkel.

Ellenben győzte a polgármester.

— Ugyan kérem, miért siessünk a megfigyelő állomással. A szegény embert behurcolják majd karhatalommal, a gazdagot pedig futni hagyják.

Miután így a fején találta a szöveget, a közgyűlés nem szavazta meg a költségeket.

Vajjon nem lett volna gyönyörűség ennél a jelenetnél ott lenni tisztelt bizottsági tag urak, akik megszöktek a hosszú program elől?

SPORT.

+ Ifjusági atletikai verseny. Az Atletikai Klub sporttelepén ma délután tartotta az aradi kir. főgimnázium állami, tanítóképző és kereskedelmi iskola atletikai versenyt szép számú közönség előtt. A részletes eredmény a következő: 1. 100 yardos síkfutás. 4 elő és 2 középfutás után 1. Mészáros Béla (gimn.) 18.6 mp. 2. Ilin (ker.) 3. Oláh (t. k.) Raicut (gimn.) ki mellszélességgel 2-ik volt, kereszteszés miatt disqualifikáltak. 2. Magasugrás: 1. Vatiann Romulus (gimn.) 166 cm., 2. Pál Jenő 160 cm., 3. Szekeres V. 155 cm., 16 induló. 3. Súlydobás: 1. Mészáros (gimn.) 9.78 mtr., 2. Földes (gimn.) 9.52 mtr., 3. Dániel (t. k.) 9.51 mtr. 4. Egy negyed angolmértföldes síkfutás: 1. Mészáros (gimn.) 59 mp., 2. Ferenczi (t. k.), 3. Mosolygó (t. k.), 9 induló. Könnyen 10 méterrel nyerve. 5. Rudmagasugrás: 1. Gencsy (ker.) 2.75 mtr., 2. Vatiann (gimn.) 2.60 mtr., 3. Kovács (t. k.) 2.35 mtr. 6. Gerelyvetés: 1. Mészáros Béla (gimn.) 40.45 mtr., 2. Ferenczi (t. k.) 39.78 mtr., 3. Borsáky (t. k.) 36.38 mtr. 7. Staféta futás 4.200 mtr.: 1. gimnázium, 2. tanítóképző, 3. kereskedelmi. 8. Távlográs: 1. Mészáros 6.01 mtr., 2. Szekeres 5.45 mtr., 3. Vatiann 5.24. 9. 1 angolmértföldes síkfutás: 1. Herczog (t. k.) 5.45²/₅, 2. Steinhübel (t. k.), 3. Szilvász (g.)

+ Az Aradi Tornaegyesület női szakosztálya holnap kezd meg téli rendszeres torna gyakorlatait Kopp Erzsébet tanítónő vezetésével. A gyakorló órák minden hétfőn, esütőnapokon és pénteken délután 4-5 óráig tartanak a Ferenc-téri új polgári iskola tornatermében. Az egyesület női szakosztálya az idén igyekezni fog a nők testedzésének népszerűsítésére.

tése érdekében mentől nagyobb agitációt kifejteni arról is inkább, mert a fővárost kivéve az Aradi Tornaegyesület szakosztálya egyedül áll a vidéken annak a kiváló célnak a szolgálatában, mely a nők testedzését előre vinni óhajtja.

HIREK.

A Weitzer-alapítvány felhasználása.

— Interpelláció a polgármesterhez. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 26.

Az aradi iparosok igen sokat várnak az ő fejedelmi bőkezűségű párfogójuknak, Weitzer Jánosnak attól az alapítványától, mely az ő nemes és munkás életének méltó befejezésül az ipar pártolását, törekvő iparosok támogatását tűzte ki céljául.

Az alapítvány már több mint egy éve Arad város közönségének birtokában van, de a hasznát eddig még annak épen azok az iparosok nem látták, akik pedig a mai viszonyok közepette nagyon is rá vannak utalva.

A törvényhatósági bizottság ma tartott közgyűlésén Varjassy Lajos dr. törvényhatósági bizottsági tag napirend előtt interpellációt intézett a polgármesterhez és megsürgette annak az alapítvány levélnek a jóváhagyását, melynek tervezete a kereskedelmi és iparkamarának memoranduma alapján készült el. A kamara ugyanis mozgalmat indított aziránt, hogy az alapítvány intencióinak megfelelően a rendelkezésre álló összegek odaitelése a törvényhatóság és a kamara kebeléből kiküldött gondnokságra bízassék és ez által a valóságban oly iparosok részesüljenek pártolásban, akik arra érdemeseek és a kik az anyagi segély által az ipari haladásnak is szolgálatot tesznek.

Az interpelláló elmondotta, hogy az iparosok közt nyugtalanságot okoz az alapítólevelek jóváhagyásának késedelmese és a segélyakció szünetelése.

Kérte a polgármestert, hogy járjon el az illetékes fórumoknál és tegye lehetővé az iparosok megnyugtatót.

Varjassy Lajos polgármester megnyugtató választ adott a kérdésre. Az alapítólevél — nyomd — módosítást szenvedett, mert a kereskedelmi miniszter kívánságához képest szélesebb alapokra kellett fektetni a Weitzer alap felhasználásának programját. A kamara memorandumának tekintetbe vételével ez megtörtént és az új alapítólevél elkészült. A kereskedelmi miniszteriumban vannak az akták, a hol azt az ígéretet kapta, hogy rövid időn belül a közalapítványi igazgatósággal elintézik a kérdést.

— Időjárás. Az aradi meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 27-én az időjárás: változás nem várható.

— Előleptetések a tábornoki karban. Budapestről jelentik: Ófelsége Hazai Samu honvédelmi minisztert tábornaggyá nevezte ki. Kinevezte továbbá Fanta Károlyt, Krobotin Sándor lovagot, Jaál Gusztávot és Weigl Józsefet tábornaggyokká; Ziegler Alfrédet, Spreicher Arturt lovassági tábornokokká, Maranzi Ferencet, Altmann Róbertet, Savycatót, Hennig Viktort, Sagburg Vilmost, Vittmann Oszkárt, Friedl Jánost, Iszkierszky Gyulát, Hauer L. pót bárót, Günzel Antalt, Madle Ottomárt, Reisz Lajost, Buschek Vilmost, Gormanek Hermannt, Kripek Károlyt, Giessl Vladimír grófot, Room Aladár grófot, Wurm Venccelt, Vein Ágostont és Pollák Frigyeset altábornaggyá. Kinevezett továbbá körülbelül harminc ezredet vezérőrnaggyá.

— Koalíciós áskálódás Hieronymi ellen. Budapestről jelentik: Jól ismert koalíciós zugokból az utóbbi időben egy-egy orvtámadást próbálnak intézni az utóbbi időben Hieronymi Károly kereskedelmi miniszter ellen. Tegnap a bécsi Zeitbau helyetek el egy sugalmazott cikket és azt akarják elhíttetni a koalíciós lesipuskások, hogy a miniszter megválni készül tárcájától. Teljesen beavatott helyen ezt a lehetetlen színezett lövöldözést ismerik és tudják, hogy a golyónak nincs magja, a burka pedig papírmassza. A sugalmazott cikk első sorától az utolsóig a levegőben lóg. Nincs az igazságtan gyökere.

— Pap Géza kultuszminiszteriumi államtitkár? Budapestről jelentik: Kormánykörökben beszélnek, hogy a kultuszminiszteri államtitkári állást legközelebb be fogják tölteni. Zichy János gróf miniszter Pap Géza képviselőt fogja meghívni az államtitkári állásra. Az erre vonatkozó tárgyalások most folynak a kormány tagjai között.

— Szakelőadók tárgyalása a készfizetésekről. Budapestről jelentik: A magyar és osztrák kormány részéről kiküldött szakelőadók ma délután folytatták tanácskozásukat a készfizetések felvételéről. A tanácskozás délután négy órától esti fél tízig tartott, s ez alatt a kiküldött szakreferensek teljesen átvették a tanácskozás egész anyagát. Most már mindkét fél a maga kormányának fog jelentést tenni, s a további teendő a két miniszter elhatározásától függ. Az osztrák szakelőadók holnap visszautaznak Bécsbe.

— Városatya választások. A törvényhatósági bizottság közgyűlése ma tűzte ki a törvényhatóság képviselőtében megüresedő helyek betöltésére a választásokat Határnapul november 20-ikát állapították meg és választási elnökül I. és kerületbe: Vajda István dr. t. II. kerületbe Raicher Károlyt, III. ba: Bogdán Virgilt, végül a IV. kerületbe Lukácsy Lajost küldötte.

— Küldöttségek a minisztereknél. Budapestről jelentik: Zsuzsán István országgyűlési képviselő ma a képviselőházban Erzsébetfalva küldöttségét vezette Khuen miniszterelnök, Hieronymi és Zichy miniszterek felé. A küldöttség arra kérte a minisztereket, hogy Erzsébetfalva orvos, gyógyszerész- és iskolaügyét rendezze. Mind a három miniszter megígérte, hogy a kérdést jóakaratu tanulmányozás tárgyává teszi. Pancsova [város és tizenhárom környékbeli község ma Lukács és Hieronymi miniszterek előtt tisztelt. A küldöttség szónoka Radó Ignác dr. polgármester volt s arra kérte a minisztereket, hassanak oda, hogy a pancsova-temeskubia-titeli vasut és a titeli kombinált közúti és vasúti hid ügyét támogatásban részesítsék. A miniszterek megígérték, hogy a kérelmet támogatják és mint elődeiktől átvett kötelezettséget, az évi annuitások törlesztését vállalják.

— Az Aradhegyaljai Motoros Vasut igazgatósági székhelyét tudvalegőleg egy évvel eselőtt Gyorokra helyezték ki. Most azonban az igazgatóságot visszahelyezték Aradra és most már idebent működik.

— A kolera-barakk felépítése. A törvényhatósági bizottság közgyűlése elhatározta, hogy egy barakkot építtet, amelyben az esetleges kolera-gyanús betegeket s azoknak hozzátartozóit fogják elhelyezni a kötelező megfigyelés idejére. A határozat meghozatalával a közgyűlés egyben utasította a tanácsot, hogy a belügyminiszter mentől előbbi jóváhagyása iránt intézkedjék.

— A katonai bünvádi perrendtartás reformja. Bicsből jelentik: Az osztrák delegáció hadügyi albizottsága ma délelőtt ülést tartott, amelyen a hadügyi költségvetés tárgyalását kezdték meg. Kaslovsky lovag előadó elfogadásra ajánlotta a javaslatot. Bienerth báró miniszterelnök nyilatkozata szerint a katonai büntető perrendtartásra nézve a két kormány között fennálló differenciák közül egyedül az az egy pont a fontos, amely a katonai büntető eljárás nyelvére vonatkozik. A kérdés jelenleg a két kormány között tárgyalás alatt áll. Ama reménynek ad kifejezést Bienerth, hogy sikerülni fog, aránylag nem nagyon távoli időben, olyan megoldást találni, amely a két kormány álláspontjának teljesen megfelel és katonai szempontból is elfogadható lesz. Éppen úgy, mint a magyar miniszterelnök, azt hiszi, hogy lehetséges lesz még a jövő év folyamán az erre vonatkozó javaslatot a két parlament elé terjeszteni és alkotmányos uton elintézni.

— Az államvasuti előléptetésről szóló mai közleményünkre vonatkozólag Sztankovits Miklós aradi máv. üzletvezető kijelenti, hogy a szóban lévő 80-100 főtisztviselő nem az aradi üzletvezetőség területére, hanem a máv. egész hálózatára értendő.

— A nemzeti ünnepek rendezése. Nemes Zsigmond dr. és több törvényhatósági bizottsági tag azzal a kérelemmel fordult a közgyűléshez, hogy az október 6-iki gyászünnepség rendezésére a jövőben a maga kebeléből egy szűkebbkörű bizottságot küldjön ki, amelynek hivatása lesz az ünnepség kegyeletének megőrzése mellett a város időelforgalmát növelni. A közgyűlés a javaslatot elfogadta és a bizottságba a következőket választotta be: Vargass Lajos polgármester elnöke alatt Kovács Vince, Barátás Béla dr., Faragó Rózsa, Kiss Ferenc, Lukácsy Lajos, Műlek Lajos dr., Nemes Aladár, Nemes Zsigmond dr., Szabó Zoltán, Sarlot Domokos, Nagy Kálmán, Szalay Arnold dr., Steinhardt Mór dr., Szauber József, Szűdy Elemér, Schwarz Zsigmond, Tisch Mór dr., Vizer Lajos, Weisz Mór, Virágh Lajos és Zina Tibor. A közgyűlés kimondta, hogy nemcsak az októberi gyászünnepséget, hanem az összes nemzeti ünnepségének rendezését erre a bizottságra bízta.

— Halálozások. Weisz Ede, nyug. katonai tisztviselő Temesvárott, ötvennyolc éves korában meghalt. Az elhunytban, aki nemrég a hadtestparancsnokság levéltárának vezetője volt, Kornis Ödön aradi áruügynök apását, Krausz Lipót aradi kereskedő pedig sógorát gyászolja.

Zayugróci Zay Jenő m. kir. honvéd nyugalmazott áll. őrnagy, a katonai érdem érem, a III. oszt. tiszti katonai jel, stb. tulajdonosa életének 64-ik, boldog házasságának 35-ik évében e hó 24-én délután fél 6 órakor hosszas szenvedés után meghalt Dáván.

— Elutasított indítvány. Schwarz Zsigmond törvényhatósági bizottsági tag azt indítványozta, hogy a közgyűlési sorrend a közgyűlés terminusa előtt három nappal nyomattassék ki és osztassék szét. A közgyűlés, minthogy ez indítványnak nem tehetne eleget a tanács, nem fogadta el azt.

— Háromszázezer márkás ékszerlopás. Berlinből jelentik: Szentecsió ékszerrelés történt az éjjel Berlinben. Decke ékszerkereskedő üzletét ma reggel feltörve találták a konstátáltak, hogy a betörők körülbelül háromszázezer márká értékű ékszert loptak el. A betörők az üzlet teljes berendezését, még a súlyos vas-szekerényeket is kocsira rakták és elvitték. Amikor ma reggel Decke a teljesen kifosztott üres üzletbe belépett, annyira szívére vette ezt a nagy kárt, hogy szívzselhűdés érte. Felgyógyulásához nincs remény.

— „A fekete város.” Az Aradi Közlöny mai számában, A fekete város cím alatt megjelent közleményre vonatkozólag, bár annak intencióit tisztielem, a közönség megnyugtatóására annyit kívánok megjegyezni, hogy a helyzet távolról sem oly fekete, a hogy a cikk jelzi. Difteriás és vörhenyben szenvedő betegek vannak, de nem nagyobb számmal, mint más hasonló városokban, s halálozással alig járnak, a mi tehát a járvány gyenge mérvére mutat. A legveszedelmesebb járvány, a tifusz pedig annyira csökkent, hogy a legutóbbi egy hónap alatt mindössze öt eset fordult elő. A helyzet tehát itt is javult. A hatóság mindent elkövet a fertőző betegségek megakadályozására, s főként annak behurcolása ellen, de a körülmények szerencsére nem olyanok, hogy kivételes rendszabályokat tennének szükségessé. [Tisztelettel Tisch Mór dr. városi főorvos.

— Halálos végű repülés. Párisból jelentik: Ma délután Issyben újból halálos repülőgép szerencsétlenség történt. Planchard jónévű francia aviaticus száztizenöt méter magasságból monoplánjával együtt lezuhant és azonnal meghalt.

— A házasságszédelgő áldozata. Temesvárról jelentik: Szauer Teréz, huszonhét éves leány néhány hónap előtt megismerkedett egy Dzsurny József nevű huszonhét éves, felsőci illetőségű asztalossegéddel. Dzsurny csakhamar mindennapos vendég lett a háznál, a leány és a leány megszerették egymást. Néhány hét előtt el is jegyezték egymást. A leány folyton sürgette a fiatalembert, hogy tarisák meg az esküvőt, de Dzsurny valami ügyes kifogással mindig ki tudott bujni a kérelem teljesítésére elől. A szerelmes leány pedig vakon hitt vőlegényének, aki közben kicsalta a leánytól összes megtakarított pénzét, körülbelül négyezeröttszáz koronát, amelyet aztán elköltött. Végre abban állapotok meg, hogy huszonharmadikán, múlt vasárnap, megtartják az esküvőt. Elérkezett a vasárnap, az esküvő napja. A lány várta jövődélbeljét, de Dzsurny nem jött. A szerencsétlen elhagyott leányt ez a végtelenségig elkésztette. Szomorúan, szótlánul járt-kelt a háznál. Hétfőn ismét megjelent váratlanul a háznál Dzsurny és egy ügyes hazugsággal félre akarta vezetni Szauer Terézt. Ez azonban már nem hitt neki. Dzsurny elment és a lány leszámolt az élettel. Tegnap [délután egy őrizetlen pillanatban, mikor nagyanyja magára hagyta, a leány szobájában felakasztotta magát. Mire tettét észrevették, már halott volt. — A lány önkéntes halálának tulajdonképeni okozójáról a rendőrség kiderítette, hogy közönséges szélhámós, házasságszédelgő. Dzsurny, aki ellen a vizsgálat család miatt megindult, csak azért hitegette a leányt, hogy megtakarított pénzét kicsalhatta és azután faképnél hagyja. Néhány hét előtt egy névtelen levél érkezett a temesvári rendőrséghez, melynek írója felhívta a rendőrség figyelmét arra, hogy Dzsurny zsarolja a leányt. Ekkor azonban a rutul becsapott leány, a ki vakon hitt szerelmesében, maga cáfolta meg a névtelen feljelentő állításait. A tények azonban rácsófoltak. Az eljárás a házasságszédelgő ellen a legezsigorubban folyik. Az öngyilkos leány levelet hagyott hátra, amelyben bocsánatot kér nagyanyjától és Dzsurnyt gyilkosának mondja.

— Agyonlőtt vadász. Székesfehérvárról jelentik: A csákvári erdőszélen Magyar László erdész tetten érte Zsebő István hírhedt vadászot. A vadász, amikor látta, hogy nem menekülhet, fegyvert fogott az erdőszéle, a ki erre önvédelemből agyonlőtte az orrvadászt. A vizsgálat megindult.

— Halál dinamitpatronnal. Dáváról jelentik: Szokatlan módon vetett véget ma életének Czula József, felsőszilvási bányász. Szájába dinamitot tett s azt valami készülék segítségével felrobbantotta. A szerencsétlen embert a felrobbant dinamit darabokra tépte.

— Legszebb élő- és preparált virágkoszorúk legolcsóbb árban Pauzár Sándor virágkereskedésében kaphatók. Weitzer János-utca, (Postával szemben.) 4002

— Nyugdíjképes uraknak fizetési letiltás nélkül igen előnyös feltételek mellett kölcsönt ajánl Szűcs F. Vilmos Aradon, Karolina-utca 8 szám. 8969

— Francia likörök legbiztosabb készítésére. — házilag — a likör aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 279

kiváló bőr- és lithiumos gyógyferrás

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknál, közvérszűrésnél, cukorbetegségnek, vörhenynek és hurutos bántalmaknál kitűnő hatása.

Természetes vasmentes savanyúvíz.

Kapható ásványvízkereskedésekben és gyógyszerárakban.

Schulthes Ágost, Salina-Lápolyi Salvator-fürdő vállalat, Budapest, Rudastr. 1.

TÖRVÉNYKEZÉS.

A debreceni püspökválasztás epilógusa.

— Tisza István gróf Pályi Edéért. — Rágalmazásért elítélt tanító. —

Távirati tudósítás.

Arad, október 26.

Dabrecenből jelentik: Mindegy három évvel ezelőtt, 1907-ben, Dabrecenben református püspökválasztás volt, amelynél Tisza István grófnak, Dégenfeld grófnak, továbbá pedig a függetlenségi pártoknak volt egy-egy jelöltje, míg Balthazár Dezső önjelöltként lépett fel. Pályi Ede, a Magyar Szó felelős szerkesztője lapjában a választásokról megemlékezve, azt írta, hogy mindenki méltó a püspöki állásra, csak Balthazár nem.

Dobó Sándor böszörményi tanító, akinek Balthazár tanítványa volt, erre a cikke pamfletet írt, s ebben sértő kifejezésekkel támadt Pályinak. A röpirat szerzője ellen Pályi sajtópárt indított; a vizsgálat során kihallgatták Bánffy Dezső bárót, Dégenfeld Imre gróft, Tisza István gróft, Tüdös István teológiai tanárt és Balthazár Dezsőt. Balthazár kivételével valamennyi tanu konstatálta, hogy Pályinak a református felekezet életében nagy érdemei vannak.

Tisza István gróf kihallgatása alkalmával kijelentette, hogy Pályi az ő anyagi segítségét soha nem kérte, soha nem is vette igénybe, s hogy Pályi öt miniszteresége után fokozottabb mértékben támogatta. A bíróság Dobót büntetlennek találta a rágalmazás vétségében, s ezért kétszáz korona pénzbírságra ítélte, s az összes perköltésekben elmarasztalta. A felek megnyugodtak az ítéletben.

§ Opre Péter rehabilitálása című minapi törvényszéki közleményünkre vonatkozólag azt az információt kaptuk, hogy az Opre ellen szóló feljelentés tévesen állította azt, hogy Beck Adolf aradi polgár meghalt. Beck súlyos beteg volt ugyan, de felgyógyult és ő szolgáltatott bizonyítékot Opre rehabilitálásához.

§ Crippen dr. büntársa. Londonból jelentik: Ma hirdette ki a londoni esküdtbíró Crippen dr. állítólagos büntársa, Miss Le Nevére ügyében hozott ítéletét. Miss Le Nevet a bíróság bizonyítékok hiányában fölmentette a gyilkosságban való részesség vádjától.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Szarvas. Átolvasás után megüzenjük a küldemény sorsát.
 Volga. A napokban. Még nem volt időnk.
 A szász. Legközelebb választ adunk.
 A felhőkarclok várasából. Közölni fogjuk kevés javítással.
 A kívánság. Legközelebb közöljük.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

= A buzsáki földek megvásárlása. A törvényhatósági bizottság mai közgyűlése elhatározta, hogy báró Sennyey Béláné ama ajánlatát, hogy a város vásárolja meg a buzsáki pusztáját, elfogadja, de csak az esetben, ha a földek tulajdonosa hat havi opciót biztosít a városnak. A tárgyalás során Schwarcz Zsigmond bizottsági tag aggodalmát fejezte ki afelött, hogy a város újabb terheket akar a nyakába venni, mikor tudvalévő, hogy arra nincsen fedezet. Így indítványozta, hogy a kérdést vegyék le napirendről. Urbán Iván elnöklő főispán elosztatta a felszólaló bizottsági tag aggodalmát s így a közgyűlés egyhangulag hozott határozatával megbizta a tanácsot a földvásárlásra vonatkozó tárgyalások megindításával.

= Az aradi vásár. Az aradi kereskedelmi és iparkamara ezúton hezza az érdekeltek tudomására, — miután eziránt több oldalról kérdés intéztetett hozzá — hogy az aradi novemberi vásárra csakis a hasított kormű állatok behozatala van tiltva s így tilalmas semmiféle más árunak a vásárra való behozatala iránt fenn nem áll.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, október 26

Amerika ¼-el magasabb. Kínaiat, vételkedv megfelelő, 25 ezer mm. 5 fillérrel magasabb.

Arak 50 kilóként számítva:

	Déli árúlat	3 órai árúlat
Buza 1910. októberre	10.55—10.56	10.59—10.60
Buza 1911. áprillisa	10.46—10.47	10.48—10.49
Rozs 1910. októberre	7.65—7.66	7.61—7.62
Rozs 1911. áprillisa	7.84—7.85	7.84—7.85
Tengeri 1911. májusra	5.58—5.59	5.58—5.59
Zab 1910. októberre	8.10—8.11	8.15—8.16
Zab 1911. áprillisa	8.40—8.41	8.44—8.45

A Temesvári Lloyd-Társulat

terménycarnokának hivatalos árjegyzése.

Távirati tudósítás.

(Árak 50 kilogrammonként korona értékben.)

1910. Okt. 26.

Buza (szokvány-minőség):

75 kilogrammos	9.10—9.20
76	9.20—9.30
77	9.30—9.40
78	9.40—9.50

Buza (Temesvári keresk. áru):

75 kilogrammos	9.05—9.10
Rozs	6.80—6.70
Arpa	6.55—6.00
Zab	7.20—7.25
Tengeri	5.85—5.90
Tengeri (ul)	4.15—4.20

Budapesti értéktőzsde. (Táv. jelentés.)

— Okt. 26. —

Magyar aranyjárdék 4%	111.16
Magyar koronajárdék 4%	91.50
Magyar koronajárdék 3½%	81.—
Magy. földteherm. kötvény 4%	92.—
Horvát-szlavon földteherm. kötvény	94.—
Magyar nyerevényorszegy kölcsön	224.—
Tiszaszab. és szegedi sorajegy kölcsön	153.—
Osztrák járadék papírban	91.70
Osztrák járadék ezüstben	96.10
Osztrák járadék aranyban	115.50
Osztrák koronajárdék 4%	83.10
1860. évi osztrák államsorajegy	170.—
Osztrák-magyar bankrészvény	18.70

Magyar hitelbank-részvény	854.75
Osztrák hitelintézeti részvény	686.50
Osztr.-magy. államsvasuti részvény	755.50
20 frankos arany (Napoleonkor)	19.08
Német birodalmi márka	117.83
London vista	240.74
Páris vista	95.22½
20 márkás arany	23.06

Budapest kőbányai sertéskereskedelem

— Okt. 26. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül súlyban — fillérig; közép páronként 300—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül súlyban 146—148 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban 152—164 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban 150—164 fillérig.

Sertéslétszám: okt. hó 23. napján volt készlet 30683 darab. okt. 24. napján fothajtatott 238 darab. okt. 24. napján elszállított 315 darab. okt. 25. napjára maradt készletben: 30,001 darab.
 A hizott sertés fiulet irányzata nyugodt.

Felelős szerkesztő:

BOLGÁR LAJOS

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1910. évi október hó 27-én:

C) bérlet. C) bérlet

A kard becsülete.

Társadalmi színű 4 felvonásban. Irta: Kazaliczky Antal.

SZEMÉLYEK:

Kun Tivadar	Keszler Ede.	Simon Pál	Herold E.
Pálma, neje	Kápolnay J.	Rozgonyi Ernő	Delli Lajos.
Oszódy Mihály	Lengyel I.	Fehér Gábor	Ladislav J.
Oszódyné	Follinusné E.	lovag Hoffman	Várnai Jenő.
Vilma	Harmath J.	Gyürkös S.	Mazor F.
Hertelendy	Beregi S.	Kapl. nczay E.	Vass Jenő.

Kezdete este 7 óra föl órákor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1910. okt. 27-én, csütörtök:

1. Kecsege ur. Katona ur le z. Humoros. — 2. Látogatás Párisban. Látványosság. — 3. Könyv és mosoly. Dráma. — 4. Váratlan zuhany. Humoros. — 5. Szabadság hajnalán. Dráma. — 6. Pall az oroszlanok között. Kagyfató. — 7. Richelieu Nagy történelmi dráma. — 8. A német császár Baranyában Eredeti látványosság. — 9. A lisszaboni forradalom. Szépirodalmi természet utáni.

Előadások 6 órától kezdve.

Helyárak: I-ő hely 1 kor., II-ik 80 fill., III-ik 60 fill., IV-ik hely 40 fill., V-ik hely 20 fillér.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. — Cukrászda.

NYILTÉR.

V. 2863/6—1909. sz.

Árverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az aradi kir. járásbírósg fenti számú végzése által Mesn r Benő végrehajtató javára 512 kor. tőke és jár erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság lefoglalt és 696 koronára bocsúlt lovak, borju és kukoricából álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatnak.

Mely árverésnek a helyszínén, vagyis Almáskamarás 17. sz. a. leendő eszközlésére 1910. évi október hó 28-ik napjának délelőtt 10 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t.-c. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az előverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t.-c. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Aradon, 1910. évi október hó 18-ik napján.

Török Dénes,
 bír. végrehajtó.

Hölgyközönség

szíves figyelmébe!

Legolcsóbb árak!

Kizárólag

elsőrendű gyártmányok

mindennemű

311

bel- és külföldi pipere

különlegességek és

háztartási cikkekben.

Arcz-cremek,
 Hőlgyporok,
 Kézfinomítók,
 Szappanok.

Hajfestékek,
 Hajvizek,
 Hajporok,
 Brillantinok.

Illatszerek,
 Illatos porok (Saschet),
 Kölni vizek,
 Szobaillatok.

Hajkefék,
 Hajtűk,
 Fésűk,
 Hajgöndörítők.

Fogkefék,
 Fogpaszták,
 Fogporok,
 Szájvizek.

Körömpaszták
 Köröm emailok
 Köröm vizek,
 Köröm ollók, reszelők és polsók

Legfinomabb angol rumok és orosz teák, francia cognac, likörök és likőreszenciák, valódi hollandi cacao porok, gyermek-tápszerek és huskivonatok.

Szivacsok, szivacsalók és mosdóruhák, parketpaszták, parketviaszok és fényesítő kefék, ruha, fém, cipőtisztító szerek, stb. Gummiáruk, kötszerek és betegápolási cikkek.

Hánzu Nestor

Vöröskereszt Drogeria

Arad, Weitzer J.-u. 2.

Városi és megyei telefon 455. sz.

November 15-ére
keres
 megbízható, komoly,
 vas, fűszeres
segédet
Weisz János
 cég 3961
Marosillye.

21854—1910.

Hirdetmény.

Arad sz. kir. város közönsége 1911. évi költségelirányzatát, a tisztí nyugdíjalap és csatornaköltés hozzájárulásra vonatkozó előirányzatokat, a tanács és a hármas bizottság üléséről felvett jegyzőkönyveket, valamint a bevétel és kiadás tételét felvilágosító mellékleteket folyó évi október hó 18-tól november hó 2-áig számított 15 napra bezárólag a városháza tanácsstermében közszemlére kitéttük.

Erről Arad sz. kir. város adót fizető polgárait azzal értesítjük, hogy azokra esetleges észrevételeiket írásban a közszemlére kitétel ideje alatt, de a folyó év november havában megtartandó rendes havi közgyűlést megelőzőleg 5 nappal a tanácshoz betérjeszthetik.

Arad, 1910. október 18.

A városi tanács.

MAGYARÁZAT.

Hogy mennyire köztudomásu a közönségnek az a tény, hogy

kolerajárvány

veszélyének esetén a tisztaság mellett

legjobb óvszer
ESTERHÁZY-COGNAC

annak legjobb bizonyítéka a rendkívüli fogyasztás.

Hivatalosan, közjegyzőileg meg van állapítva, hogy az Esterházy cognacgyár két Egrot-féle főzőkészüléke

1,752.000 liter bor

termelő képességet foglal magában.

3689

Ez az óriási szám legjobb bizonyítéka annak, hogy a közönség tudja, mivel védekezik a

kolera ellen.

□ Ez a magyarázata a rendkívüli nagy fogyasztásnak. □

Az Esterházy-cognac mindenütt kapható.

Központi iroda:

BUDAPEST, V., Csáky-utca 14. szám.

TANTÁL-LÁMPA

a legjobb fémszálas
 izzólámpa.

ÁRAMTAKARÍTÁS KB. 40%
 FEHÉR FÉNNYEL ÉG. RÁZKÓDÁSOKNAK ELLEN ÁLL. IGEN TARTÓS.
 MINDEN HELYZETBEN KIFOGÁSTALANUL ÉG. NAGYOBB RENDELÉSEKNÉL NAGY S ENGEDMÉNY.

Regisztrálható: 6078

Magyar-Siemens-Schuckert-Művek-nél
 Bpest, V., Lipót-körut 5.

Legmagasabb kitüntetés
 Arany államérem „Nürnberg 1906”

jobban tisztít
 mint minden-
 féle más.

Fémszűrőszerek

Legmagasabb kitüntetés
 „Grand Prix” St. Louis 1904.

Horváth Flórián

uj angol uri-szabó üzlete

Aradon, Deák Ferenc-utca 40.

(Dr. Winter-féle ház.)

Értesitem a nagyérdemű közönséget, hogy Aradon, Deák Ferenc-utca 40. sz. alatt egy a mai kor igényeinek megfelelő

angol uri-szabó üzletet nyitottam,

hol legdivatosabb szabásu uri ruhákat a legfinomabb szövetekből olcsó ár mellett készítek.

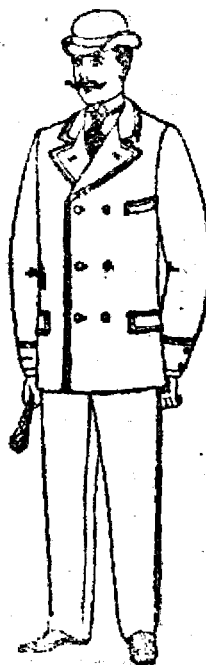
Állandó nagy raktár bel- és külföldi szövet ujdonságokból. Miután csak legnagyobb gyárosokkal állok szerződésben és készpénzzel vásárolok, úgy abban a helyzetben vagyok, hogy már 60 kor-tól kezdve szép és divatos öltönyt vagy felöltött készítek.

Pontos kiszolgálás. Olcsó szabott árak részletfizetésre is. Szíves partfogást kérve, maradtam

kitünő tisztelettel

3857

Horváth Flórián uri-szabó.

Gálfai Lajos

uri egyenruha és papiszabó

Aradon, Lázár Vilmos-utca

(Földes palota.)

Értesítem a nagyérdemű közönséget, hogy évek óta fennálló műhelyemet

uriszabó üzlettel

bővítettem ki és azt fenti cím alatt tovább folytatom. 3806

Elvállalok minden e szakmába vágó munkákat a legjobb és legolcsóbb kivitelben.

Raktáron tartok mindenféle

bel- és külföldi szöveteket.

A külföldön is már jól bevezetett havi bérletrendszerrel létesítettem, amennyihez elvállalok havi 3 korona bérlet mellett 1 télikabát, 1 felöltő és 2 egész öltöny vagy 4 öltöny vasalását.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Zálogházból

kiváltott arany, ezüst- és gyémánt-árakat vez. és el. Farkas Streicher Arad, Tökölly-tér 1. 2974

Édesem!

Okvetlenül és mielőbb találkoznunk kell a szokott időben és helyen, mert sok és fontos beszédem volna. Csókolja J. R. 3999

Fiatal,

mérlegképes könyvelő és levelező nagykereskedés részére kerestetik. Magyar és németnyelv ismerete feltétlenül szükséges. Cím a kiadóhivatalban. 3994

100 koronát

adok annak, aki nekem ispáni, felügyelői, pénzbeszedői, raktárnoki vagy jobb hivatali szolgálai állást szerez. Kiszolgált katona vagyok, négy nyelvet beszélek. Kaucióval rendelkezem. Cím a kiadóhivatalban. 3994

Cukrász,

divatáru-, vas-, gépüzletnek alkalmas helyiség bérbeadó Borosjenőn Mérő ügyvédnél. 3957

A színház

igazgatósága megvételre keres egy fiatal szelid szamarát a mely a Muzsikusz leány operette előadásához szükséges. Az eladni szándékozók a színházi irodában jelentkezhetnek. 3957

Nőtlen raktáros.

Valamely gazdaságban használható mesterséghez értő nőtlen raktáros kerestetik gazdaságba, azonnali belépésre. Cím a kiadóhivatalba. 4000

Oszi Divat Album

utcai, házi toalette, costüm, blous és alj, valamint gyermekdivat album. Összesen 900 divatképet tartalmaz a vaskos 70 oldalas könyv, ára 250. Kapható Ingusz I. és Fia könyv-, zenemű- és papirkereskedésében Arad, Andrassy-tér 16. és Weitzer János-utca. 671

Háziaszony

segítségére esetleg nagyobb gyermekek mellé ajánlkozok intelligens 28 éves izraelita özvegy nő, aki házi dolgokban segédkezik. Varrni tud, jó bánásmódot igényel. Cím: a kiadóhivatalban. 3988

Csemege szálló

legfinomabb zamatu, kicsinyben 64 fillér, nagyban 60 fillér kilogrammonkénti árban ajánl: Hámory-gazdaság Arad, Deák Ferenc-utca 8. szám. 3778

A cigarettázik

használjon Progress szivarkahüvelyt, 100 drb. 26 fill. 1000 drb. K. 240. Egyedül kapható Ingusz I. és Fia könyv- és papirkereskedésében Arad, Andrassy-tér 16. és Weitzer János-utca. 1861

Ujmitalakai

373. sz. sarokház 824 □-öl területtel, 3 szobás lakással azonnal eladó. Vételhez 2000 korona készpénz elégséges. Cím megtudható a házban és e lap kiadóhivatalában. 3993

Fuvarlevelek

gyűjtésével foglalkozni kívánó férfi, avagy nő küldje ajánlatát Ujvidék postafiók 15. Tekintélyes mellékkeresetre van kilátása. 3995

Figyelmeztetem,

hogy mindenféle egyes jobb könyveket, nagy könyvtárakat, valamint könyvrégléseket legmagasabb áron vásárol: Goldgruber M. könyv-antikvárius Budapesten, Fő-utca 17. — Versenykönyvárjegyzékemet bárkinek bérmentve küldöm. 3996

Jróasztal

ujjonnan javítva, 7 nagy fiókkal, fenyezve, elköltözés miatt eladó. Kápolna-utca 8. f. szám. 3997

Kiadó

a Kossuth-utca 85. szám alatt levő Joszt-féle hentesüzlet, bővebbet a háztulajdonosnál. 3998

Nagy modern u:llakás

uj házban kiadó Karolina-utca 8. szám. 3968

Nős vendéglős

ovadékkal elszámolásra kerestetik. Bővebb felvilágosítást nyújt Bárány Mezőhegyesen. 3985

STILIAN TORRE

A húgyhajtó és húgysavoldó vizek királya. •bór- és dús lithion-tartalmu ásványvíz.

Kiváló vegyösszetétele következtében sikerrel alkalmazható vese-, húgykö- és hólyagbajok esetében, valamint cukorbetegségeknel, csúzos bántalmaknál; továbbá a légző- és emésztőszervek hurutos bajainak gyógyítására

Igazgatóság: Budapest, IV. Ferencz József-rakpart 22.
Külföldi igazgatóság: EPERJES.

Főelárusítók Aradon: Dür Gusztáv, a városháza szemben, telefon 118. Nagy Farkas, telefon 268
Fejér Gyula, telefon 71. sz. 281

Előkelő biztosító társaság

fix fizetéssel és magas jutalékkal

üzletszerzőket

keres, — Ajánlatok az előbbi működés megjelöléssel „Fix fizetés” jelige alatt a kiadóhivatalba kéretnek. 4001

Régi és új művészi

képek, képtárak restaurálását elvállalom.

Havas Béla festőművész Arad, Aulich Lajos 8. sz. I. em.